

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Srovnání výhodnosti podnikání společníka společnosti s ručením
omezeným a osoby samostatně výdělečně činné
Comparison of Advantages of Doing Business as a Partner of Limited
Liability Company and Self-Employed Person

Student: Bc. Adam Ondra
Vedoucí bakalářské práce: Ing. Michal Krajňák

Ostrava 2015

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Adam Ondra**

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor: 6202T049 Účetnictví a daně

Téma: Srovnání výhodnosti podnikání společníka společnosti s ručením omezeným a osoby samostatně výdělečně činné
Comparison of Advantages of Doing Business as a Partner of Limited Liability Company and Self-Employed Person

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Charakteristika podnikání a klasifikace daní
 3. Zákonné odvody společníka versus OSVČ
 4. Aplikace vícekritériálního rozhodování při volbě způsobu podnikání
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

KOLEKTIV AUTORŮ. *Daňová a sociální optimalizace ve vztahu k nezaměstnanosti v České republice*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2012. ISBN 978-80-248-2938-8.
PELC, Vladimír a Petr PELECH. *Daně z příjmů s komentářem 2014*. 14. vyd. Olomouc: ANAG, 2014. 1120 s. ISBN 978-80-7263-867-3.
ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňové teorie. S praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Michal Krajňák**

Datum zadání: 21.11.2014
Datum odevzdání: 25.04.2015

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně. Přílohu č. 1 danou mi k dispozici jsem samostatně doplnil.

Datum odevzdání: 24. 4. 2015

.....

Adam Ondra

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Charakteristika podnikání a klasifikace daní	6
2.1	Podnikání	6
2.2	Podnikatel	7
2.3	Závod	7
2.4	Právní formy podnikání	8
2.5	Podnikání fyzických osob.....	9
2.5.1	Charakteristika živnostenského podnikání.....	10
2.6	Podnikání právnických osob.....	14
2.6.1	Osobní společnosti	14
2.6.2	Kapitálové společnosti	16
2.7	Klasifikace daní	20
2.7.1	Daň	20
2.7.2	Funkce daní	21
2.7.3	Základní daňové pojmy.....	22
2.7.4	Daňové principy	24
2.7.5	Klasifikace daní.....	26
2.8	Charakteristika daní	29
3	Zákonné odvody společníka versus OSVČ.....	35
3.1	Daň z příjmu fyzických osob	35
3.1.1	Předmět daně.....	35
3.1.2	Osvobození od daně	39
3.1.3	Základ daně	40
3.1.4	Sazba daně	40
3.1.5	Nezdanitelné části základu daně	41
3.1.6	Slevy na dani a daňové zvýhodnění	42
3.1.7	Zálohy na daň z příjmu	43
3.1.8	Daňové přiznání	44
3.2	Sociální zabezpečení.....	44

3.2.1	Problematika sociálního zabezpečení OSVČ.....	46
3.3	Zdravotní pojištění.....	50
3.3.1	Problematika zdravotního pojištění OSVČ.....	51
3.4	Daň z příjmu právnických osob.....	53
3.4.1	Poplatník	53
3.4.2	Předmět daně.....	54
3.4.3	Osvobození od daně	55
3.4.4	Základ daně	55
3.4.5	Sazba daně	56
4	Aplikace vícekritériálního rozhodování při volbě způsobu podnikání	58
4.1	Matematická formalizace postupu.....	58
4.2	Metoda Fullerova trojúhelníku (párového srovnání).....	62
4.3	Saatyho metoda.....	67
4.4	Daňové zatížení	69
5	Závěr	73
	Seznam použité literatury.....	74
	Seznam zkratk.....	77
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

Ještě před samotným začátkem podnikání stojí před podnikatelem důležité rozhodnutí – zvolit správnou formu podnikání. Každá právní forma přináší své výhody a nevýhody. Faktorů, které rozhodují o výběru podnikání je celá řada. Výběr právní formy je jedno z nejdůležitějších a prvních rozhodnutí podnikatele, a proto by mu měl věnovat dostatečnou pozornost.

Cílem diplomové práce je srovnat právní formy podnikání a to konkrétně na příkladu osoby samostatně výdělečně činné a společníka společnosti s ručeným omezením. Při hodnocení konkrétních forem podnikání se vychází ze stanovených kritérií. Sledováno je také daňové zatížení vybraných forem podnikání. V práci jsou využity metody vícekritériálního rozhodování, metody analýzy, syntézy, deskripce a komparace. Diplomová práce je rozdělena do tří hlavních kapitol.

První část práce je zaměřená na základní pojmy, se kterými se každý podnikatel setká. Uvedeny jsou povinnosti a práva vznikající při podnikání jako fyzická osoba ve srovnání s právnickou osobou. Dále se kapitola zabývá klasifikací daní dle různých kategorií a charakteristikou daní uplatňovaných na území České republiky.

Druhá část analyzuje zákonné odvody osoby samostatně výdělečně činné a společníka společnosti s ručeným omezením. Tato část je zaměřena především na daň z příjmu a to jak z pohledu fyzické osoby, tak právnické. Nedílnou součástí této části práce je také sociální a zdravotní pojištění.

Poslední kapitola poslouží k porovnání jednotlivých forem podnikání pomocí metod vícekritériálního rozhodování, prostřednictvím párového srovnávání a Saatyho metody. Vyhodnoceno je i daňové zatížení, tedy podíl placených daní na hrubých příjmech.

2 Charakteristika podnikání a klasifikace daní

Než dojde k objasnění problematiky podnikání OSVČ a s. r. o., je nutné si vysvětlit pojmy jako podnikání, závod, podnikatel.

2.1 Podnikání

V posledních letech pojem „podnikání“ zcela zdomácněl, nicméně jeho výklad není tak jednoduchý. Je třeba si uvědomit, že teoretické znalosti nezaručují automatický úspěch. Pomáhají však podnikateli najít cestu jak překonat bariéry a být úspěšný.

Činnost musí splňovat základní znaky, aby byla považovaná za podnikání. Mezi základní znaky patří: samostatnost, soustavnost, vykonávání činnosti na vlastní účet (vlastním jménem), na vlastní odpovědnost a za účelem dosažení zisku

„Pro správné pochopení je třeba doplnit vysvětlení dílčích pojmů použitých v definici:

- **soustavnost** – znamená, že činnost musí být vykonávána opakovaně a pravidelně, ne příležitostně,
- **samostatnost** – je-li podnikatelem fyzická osoba, jedná osobně, právnická osoba jedná prostřednictvím svého statutárního orgánu,
- **vlastní jméno** – právní úkony činí podnikatel fyzická osoba svým jménem a příjmením, právnická osoba pod svým názvem (obchodní firmou),
- **dosažení zisku** – činnost musí být vykonávána s úmyslem docílit zisku (nemusí být však dosažen)“ (Srpová, 2010, s. 20)

Můžeme se dívat na podnikání z různých úhlů. Dle ekonomického pojetí je to zapojení ekonomických zdrojů tak, aby se zvýšila jejich hodnota a došlo k dosažení zisku. Psychologický přístup je hlavně o hledání vlastností podnikatele. Slouží nám jako prostředek k seberealizaci. Sociologické pojetí říká, že je to hlavně vytváření pracovních míst, příležitostí a blahobytu.

2.2 Podnikatel

I v případě pojmu „podnikatel“ můžeme najít řadu definic. Podle nového občanského zákoníku (§ 420) je podnikatel definován jako *„Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.“*

Podnikatelem je jak fyzická tak právnická osoba, která realizuje podnikatelské aktivity s rizikem získání nebo ztráty vlastního kapitálu. Je to osoba schopná rozpoznat nové příležitosti, efektivně využívat své zdroje a vnímat změny zejména nových technologií.

Podle nauky o podnikání rozlišujeme primárního a sekundárního podnikatele. Primární podnikatel je fyzická osoba, která je vlastníkem podniku, který je jeho nástrojem podnikání. Jestliže vlastník deleguje své funkce na jiný podnik, který podniká v zájmu primárního podnikatele, je označován jako sekundární podnikatel.

Mezi hlavní **předpoklady úspěšného podnikatele** patří zejména podnikavost a úspěch.

2.3 Závod

Od podnikání a podnikatele je jen malý krůček k pojmu **závod**. I v tomto případě existuje řada výkladů, které závisí na hledisku, na základě kterého je tento pojem interpretován:

- **Nejobecněji** je podnik (nově závod) chápán jako subjekt, ve kterém dochází k přeměně vstupů na výstupy.

- **Obsáhleji** je vymezen jako ekonomicky a právně samostatná jednotka, která existuje za účelem podnikání. S ekonomickou samostatností, která vyjadřuje jak svobodu v podnikání, tak také odpovědnost vlastníků za konkrétní výsledky podnikání. Právní samostatností rozumíme možnost závodu vstupovat do právních vztahů s jinými tržními subjekty také s nimi uzavírat smlouvy, ze kterých pro něj vyplývají jak **práva**, tak **povinnosti**,
- **Právně** byl pojem podnik nahrazen pojmem obchodní závod. Dle § 502 NOZ je obchodní závod definován jako „ *Organizovaný soubor jmění který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu* “

E.Gutenberg charakterizoval podnik třemi všeobecnými znaky, které jsou uvedeny v Tab. 2.1.

Tab. 2.1 Znaký závodu podle E.Guttenberga

Všeobecné znaký závodu	Specifické znaký závodu
kombinace výrobních faktorů	princip soukromého vlastnictví
princip hospodárnosti	princip autonomie
princip finanční rovnováhy	princip ziskovosti

Zdroj: Zpracováno podle Wöhe (1995)

2.4 Právní formy podnikání

Volba právní formy patří k dlouhodobému rozhodnutí, podnikatel by měl mít vytvořený podnikatelský plán a měl by být rozhodnutý, co chce dělat. Na začátku podnikání je třeba rozhodnout, jaká forma podnikání bude pro podnikatele nejvhodnější a nejvýhodnější. V podstatě se musí rozhodnout, jestli bude podnikat jako fyzická nebo právnická osoba. Existují tři možné varianty a to podnikat jako živnostník, podnikání formou obchodní společnosti, nebo kapitálové společnosti. V této části kapitoly si nastíníme možnosti právních forem podnikání v České republice. Zaměříme se především na osobu samostatně výdělečně

činnou (dále jen OSVČ) a společnost s ručením omezeným (dále jen s.r.o.). Každá z těchto variant bude mít své výhody a nevýhody.

Hlavní kritéria pro rozhodnutí o právní formě podnikání jsou především:

- *„způsob a rozsah ručení (podnikatelské riziko),*
- *oprávnění k řízení, tj. zastupování podniku navenek, vedení podniku, možnost spolurozhodování apod.,*
- *počet zakladatelů,*
- *nároky na počáteční kapitál,*
- *administrativní náročnost založení podniku a rozsah výdajů spojených se založením a provozováním podniku,*
- *účast na zisku (ztrátě),*
- *finanční možnosti, zvláště přístup k cizím zdrojům,*
- *daňové zatížení,*
- *zveřejňovací povinnost (Synek, 2010,s.25)*

2.5 Podnikání fyzických osob

Za osobu samostatně výdělečně činnou (dále jen OSVČ) se považuje osoba která má příjmy z podnikání nebo jiné samostatně výdělečné činnosti. Příjmy ze samostatné činnosti se podle § 7 odst. 1 zákona č.568/1992 Sb., o dani z příjmu rozumí:

- a) příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství,*
- b) příjmy ze živnostenského podnikání,*
- c) příjem z jiného podnikání neuvedeného v písmenech a) a b),*
- d) podíly společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti na zisku*

Za OSVČ se považuje nejen fyzická osoba podnikající na základě živnostenského podnikání, ale popřípadě se přihlásí k podnikání jako zemědělec, podnikání dle zvláštních

předpisů, nebo se jedná o činnost autorů. Podnikatelé podnikající na základě živnostenského podnikání jsou nejrozšířenější skupinou a tak tuto část práce především na tuto kategorii.

2.5.1 Charakteristika živnostenského podnikání

Živnost definuje § 2 ZZP jako „*soustavnou činnost provozovanou samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem.*“ Soustavná činnost znamená, že je provozována pravidelně, opakovaně a ne pouze jednorázově. Za živnost není považována každá podnikatelská činnost. Všechny živnosti, které nelze provozovat na základě živnostenského podnikání jsou vymezeny v § 3 živnostenského zákona. Jako příklad můžeme uvést činnost lékařů, veterinářů, advokátů, notářů, tlumočnicků, daňových poradců, auditorů, bank atd. Živnost může provozovat jak fyzická tak právnická osoba, splní-li podmínky stanovené zákonem. Jak tvrdí Veber (2012, s. 77) „*mezi všeobecné podmínky pro provozování živností patří:*

- *dosažení věku 18 let – prokazuje se občanským průkazem*
- *způsobilost k právním úkonům – prokazuje se občanským průkazem*
- *bezúhonnost – prokazuje se výpisem z evidence Rejstříku trestů“.*

Dále máme ještě zvláštní podmínky provozování živnosti, mezi které patří odborná nebo jiná způsobilost.

Druhy živností

Z hlediska odborné způsobilosti živnostenský zákon rozděluje živnosti na ohlašovací, které musí být provozovány na základě ohlášení a koncesované na základě koncese. **Ohlašovací živnosti** se dále dělí na:

- **Řemeslné živnosti** – patří zde např. řeznictví, pekařství, hodinářství, zednictví, holičství, kadeřnictví, hostinská činnost, montáž atd. Specifikum této živnosti je, že provozovatelé jsou povinni prokázat odbornou způsobilost.

Tato způsobilost se dle § 21 živnostenského zákona potvrzuje dokladem nebo doklady o:

- a) řádném ukončení středního vzdělání s výučním listem v příslušném oboru vzdělání,*
 - b) řádném ukončení středního vzdělání s maturitní zkouškou v příslušném oboru vzdělání, nebo s předměty odborné přípravy v příslušném oboru,*
 - c) řádném ukončení vyššího odborného vzdělání v příslušném oboru vzdělání,*
 - d) řádném ukončení vysokoškolského vzdělání v příslušné oblasti studijních programů a studijních oborů,*
 - e) uznání odborné kvalifikace, vydaným uznávacím orgánem podle zákona o uznávání odborné kvalifikace, nebo*
 - f) získání všech profesních kvalifikací tak, jak jsou pro odpovídající povolání stanoveny v Národní soustavě kvalifikací.*
- **Vázané živnosti** – jsou vypsány v příloze č. 2 k živnostenskému zákonu a řadí se mezi ně například geologické práce, oční optika, projektová činnost ve výstavbě, nákup a prodej kulturních památek, činnost účetních poradců a vedení účetnictví či daňové evidence, poskytování spotřebitelských úvěrů, vodní záchranná služba, provozování autoškoly. Odborná způsobilost je stanovena pro každou živnost samostatně a občan jej může prokázat dokladem o uznání odborné kvalifikace vydaným uznávacím orgánem podle zákona o uznávání odborné kvalifikace.
 - **Volné živnosti** – charakteristické pro tuto živnost je, že podnikatel nepotřebuje žádnou odbornou či jinou způsobilost. Předmětem podnikání je zde výroba, obchod a služby, které nepatří mezi výše jmenované živnosti. Obory činností, které náleží mezi živnosti volné, najdeme v příloze č. 4 k živnostenskému

zákonu a patří mezi ně kupříkladu chov zvířat a jejich výcvik, výroba potravinářských výrobků, výroba textilií a obuvi, výroba a zpracování skla, výroba strojů a zařízení, velkoobchod a maloobchod, ubytovací služby, fotografické služby, nebo překladatelská a tlumočnická činnost.

Podle Synek (2010, s. 76) „**Živnosti koncesované** se mohou vykonávat jen na základě tzv. koncese (povolení), kterou uděluje živnostenský úřad. Její udělení vyžaduje, aby uchazeč měl požadované vzdělání, absolvoval speciální kurzy apod. Koncesovanou živností je např. vývoj, výroba, opravy zbraní, střeliva, provozování střelnic, hubení škodlivých živočichů, rostlin a mikroorganismů, taxislužba, pohřební služby, služby soukromých detektivů aj.“

Podle předmětu podnikání se dále dělí na obchodní výrobní a poskytující služby.

Vznik živnostenského oprávnění

Náležitosti vzniku živnostenského oprávnění jsou také odlišné podle toho, zda se jedná o živnost ohlašovací či koncesovanou. U ohlašovací živnosti je povinností podnikatele ohlásit provozování živnosti živnostenskému úřadu. Dle § 45 živnostenského zákona fyzická osoba v ohlášení uvede:

- a) jméno a příjmení, popřípadě obchodní firmu, státní občanství, bydliště, rodné číslo, datum narození, místo narození a rodné příjmení,
- b) u odpovědného zástupce údaje uvedené v ustanovení písmene a),
- c) zahraniční fyzická osoba: jméno, příjmení, popřípadě obchodní firmu, rodné číslo, datum narození, dále bydliště mimo území České republiky, místo pobytu v České republice,
- d) místo podnikání,
- e) předmět podnikání,
- f) identifikační číslo,
- g) provozovny, ve kterých bude provozování živnosti zahájeno,
- h) dobu povoleného pobytu, jedná-li se o osobu, na kterou se vztahuje povinnost mít povolený pobyt,

i) titul nebo vědeckou hodnost osob,

j) případný požadavek na automatickou změnu adresy místa podnikání na adresu bydliště.

Jakmile podnikatel splní podmínky stanovené zákonem, bude mu vydáno živnostenské oprávnění a to do 5 pracovních dnů ode dne doručení ohlášení a podnikateli bude vydán výpis. V případě, že ohlášení nemá všechny náležitosti v pořádku, vyzve živnostenský úřad ohlašovatele v přiměřené lhůtě, nejméně však ve lhůtě 15 dnů, k odstranění závažností. Živnostník je oprávněn oznámit veškeré změny dokladů (které se přikládají při ohlášení živnosti) do 15 dnů od jejich vzniku živnostenskému úřadu.

U živností koncesovaných je ohlašovatel povinný podat žádost o vydání koncese živnostenskému úřadu, spolu s povinnými náležitostmi, které jsou obdobné jako u živnosti ohlašovací. Zapotřebí je zde souhlas orgánu státní správy, který musí do 30 dnů, ode dne doručení žádosti zaujmout stanovisko. Před rozhodnutím o udělení koncese živnostenský úřad zjišťuje, zdali jsou splněny všeobecné i zvláštní podmínky a zda netrvá překážka provozování živností. Zápis do živnostenského rejstříku provede živnostenský úřad do 5 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese a podnikateli vydá výpis. Stejně jak u živnosti ohlašovací je potřeba změna údajů či dokladů hlásit do 15 dnů, od jejich vzniku živnostenskému úřadu.

Provozování živnosti prostřednictvím odpovědného zástupce

Pokud podnikatelé nesplňují podmínky pro provozování živnosti, pak mohou provozovat živnost prostřednictvím odpovědného zástupce. Odpovědný zástupce je fyzická osoba, která je ustanovena podnikatelem a splňuje jak všeobecné tak zvláštní podmínky pro provozování živnosti. Odpovídá za dodržování předpisů a řízení provozu živnosti. Tuto činnost může odpovědný zástupce vykonávat maximálně pro čtyři podnikatele.

Zánik živnostenského oprávnění

Případy zániku živnostenského oprávnění upravuje živnostenský zákon, na rozdíl od jeho vzniku, shodně pro živnosti ohlašovací i pro živnosti koncesované. Dle § 57 ZŽP živnostenské oprávnění zaniká zejména:

- smrtí podnikatele
- zánikem právnické osoby
- uplynutím doby, po kterou bylo vydáno
- stanoví – li zvláštní právní předpis
- rozhodnutím živnostenského úřadu

2.6 Podnikání právnických osob

Můžeme se rozhodnout podnikat také jako právnická osoba. Tato forma podnikání bude administrativně náročnější a v mnoha případech budeme muset složit také základní kapitál. Právnickými osobami jsou podle § 20 NOZ:

„Právnická osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná. Právnická osoba může bez zřetele na předmět své činnosti mít práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou“

Právnickými osobami jsou:

- *sdružení fyzických nebo právnických osob,*
- *účelová sdružení majetku,*
- *jednotky územní samosprávy,*
- *jiné subjekty, o kterých to stanoví zákon.“*

2.6.1 Osobní společnosti

Mezi osobní společnosti se řadí veřejná obchodní společnost a komanditní společnost. Jsou to obchodní společnosti, u kterých se předpokládá osobní účast na podnikání. Hlavním rozdílem oproti kapitálovým společnostem je v tom, že ručí za závazky společnosti

neomezeně, dále nemají povinnost vložit do společnosti vklad (výjimku tvoří komanditisté v komanditní společnosti) a není zde stanovena výše základního kapitálu.

Veřejná obchodní společnost patří k nejstarším formám obchodních společností. V názvu společnosti může být zkratka **v. o. s.** nebo **veř. obch. spol.** Je to společnost založena za účelem podnikání a neskládá se zde zpravidla základní kapitál. Pro založení, jsou potřeba alespoň dvě fyzické či právnické osoby. Pokud se společníci rozhodnou vložit vklad, musí to být zaznamenáno v společenské smlouvě. Vklad do společnosti může být jak peněžitý i nepeněžitý. Zakazuje se zde převod podílu společníka. V. o. s. lze založit pouze uzavřením společenské smlouvy, kdy každý společník má jeden hlas, pokud společenská smlouva neurčí jinak. Společenská smlouva obsahuje firmu společnosti, dále předmět podnikání a seznam společníků včetně jejich základních informací. Lze ji změnit pouze vzájemnou dohodou všech společníků. Společníci se na zisku a ztrátě podílejí rovným dílem a jsou zároveň statutárním orgánem společnosti. Po zániku účasti společníka mu nemůže být vyplacen podíl a zároveň ručí pouze za ty dluhy, které vznikly před zánikem jeho účasti.

Pro založení **Komanditní společnosti (k. s.)** platí stejné pravidla jako u v.o.s. Při založení této společnosti musí být nejméně dva zakladatelé, z toho důvodu se sepisuje zakladatelská smlouva. U k. s. se musí dále určit, kdo je komplementář a kdo komanditista. Komplementář ručí za dluhy společnosti neomezeně a komanditista omezeně. Při založení společnosti musí být zastoupeny oba typy společníku. Další podmínkou je, že komanditista musí vložit vklad v hodnotě 5 000 Kč a ručí za závazky společnosti pouze do výše svého nesplaceného vkladu. Zisk se rozděluje na část připadající společnosti a část připadající komplementářům. Zatímco zisk připadající na společnost se nejprve zdaní a poté se rozdělí komanditistům, tak zisk komplementářů se nejdříve mezi ně rozdělí a až poté si každý komplementář zisk zdaní. Statutárním orgánem jsou pouze komplementáři, kteří se starají o kompletní řízení firmy.

2.6.2 Kapitálové společnosti

Mezi kapitálové obchodní společnosti patří společnost s ručením omezeným a akciová společnost. Rozhodující pro vznik kapitálové společnosti je vytvoření základního kapitálu. Od předchozích forem podnikání se liší tím, že neručí za závazky společnosti neomezeně, ale pouze do výše svého vkladu. Dalším znakem kapitálových společností je to, že se společníci nemusí osobně podílet na vedení společností. Uplatňují svůj vliv prostřednictvím zákonem předepsaných orgánů společnosti. Tyto společnosti vznikají zápisem do obchodního rejstříku. Nejdříve si stručně popíšeme akciovou společnost a poté se detailněji zaměříme na společnost s ručením omezením.

Akciová společnost má základní kapitál rozdělen na určitý počet akcií o určité jmenovité hodnotě. Společnost může založit nejméně jedna právnická nebo dvě fyzické osoby, které uzavřou zakladatelskou smlouvu. Společnost vzniká dnem zápisu do obchodního rejstříku. Základní kapitál akciové společnosti je v minimální výši 2 000 000 Kč. Pro zápis do obchodního rejstříku je potřeba splatit minimálně 30 % jmenovité hodnoty všech akcií. Společnost nesmí vydávat akcie za nižší částku než je jejich jmenovitá hodnota, tedy za hodnotu vyšší či stejnou. Rozdílem mezi emisním kurzem a jmenovitou hodnotou se nazývá emisní ážio. Akcionáři zde neručí za závazky společnosti. Nejvyšším orgánem a.s. je valná hromada, která obvykle volí představenstvo (řídící orgán) a dozorčí radu (nejvyšší kontrolní úřad). Společnost má povinnost ověřit účetní závěrku auditorem a sestavit výroční zprávu. Je velmi dobře vnímána obchodními partnery pro svou solidnost a stabilitu.

Společnost s ručením omezeným je historicky nejmladší formou obchodní společnosti. Dle zákona o obchodních korporacích podle § 132 „*Společnost s ručením omezeným je společnost, za jejichž dluhy ručí společníci společně a nerozdílně do výše, v jakém nesplnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy byli věřitelem vyzváni k plnění.*“ Zařazuje se mezi kapitálové společnosti, není však ryze kapitálovou společností, protože se v její právní úpravě objevují prvky osobních společností. K založení postačí jedna fyzická nebo právnická osoba, maximální počet společníků není stanoven. Pokud společenská smlouva nestanoví jinak, podíl společníka se určí podle poměru jeho

vkladu na tento podíl připadající k výši základního kapitálu. Nově ZOR připouští možnost vzniku různých druhů podílů. Podle obchodního zákoníku mohli mít společníci pouze jeden podíl, který mohli měnit. Ale podle ZOK se podíly dělí na dva druhy - podíl se kterým jsou spojena stejná práva a povinnosti a podíl s kterým nejsou spojena žádná zvláštní práva a povinnosti, který je podílem základním. Společník má možnost vlastnit více druhů podílů a to i různého typu. Nově může být podíl společníka představován také kmenovým listem, což je papír na řád, se kterým nelze obchodovat na veřejném trhu. Společníci se zapisují do seznamu společníků. S.r.o. musí být zapsána v obchodním rejstříku a datum zapsání je rovněž datem vzniku společnosti. Společnost s ručením omezeným je povinna při svém založení i v průběhu celého trvání vytvořit základní kapitál, který je tvořen vklady společníků. Vkladovou povinnost musí společník splnit nejpozději do 5 let od vzniku obchodní společnosti, jinak může společnost po společníkovi žádat úroky z prodlení. Minimální základní kapitál a vklad činí 1 Kč (do roku 2014 měly společnosti povinnost vytvoření základního kapitálu v minimální výši 200 000 Kč). Výše vkladu může být pro jednotlivé podíly stanovena rozdílně. Základní kapitál může mít jak podobu peněžní tak nepeněžní. Je-li společnost založena pouze jedním společníkem, musí být před zápisem do obchodního rejstříku splacen základní kapitál v plné výši, v ostatních případech stačí splatit 30 % ze všech peněžitých vkladů (nepeněžitě vklady musí být splaceny zcela). Splacení 100% peněžitého vkladu u společnosti s jediným společníkem se již nevyžaduje. Celková výše vkladů musí souhlasit s výší základního kapitálu. Hlavním rysem společnosti je, že její společníci ručí společně a nezávazně za závazky společnosti jen do výše úhrnu nesplacených částí vkladů všech společníků podle stavu zápisu v obchodním rejstříku. Zápisem splacení všech vkladů do obchodního rejstříku ručení společníku zaniká. ZOK již nevyžaduje povinné vytváření rezervního fondu.

Vznik společnosti s ručením omezeným

V první části dochází k založení společnosti. S přípravou vzniku nové společnosti a se zahájením její činnosti jsou spojeny určité zřizovací výdaje, které je nutné vynaložit ještě předtím, než společnost dosáhne prvních příjmů z podnikání. Dalším důležitým krokem pro vznik společnosti je také sepsání společenské smlouvy (pokud k založení dochází mezi dvěma nebo více společníky) nebo zakladatelské listiny (založení jediným společníkem). Oba typy zakladatelských dokumentů musí být uzavřeny písemně ve formě notářského zápisu.

Zakladatelská listina má podstatné náležitosti shodně se společenskou smlouvou. Podepsáním zakladatelské smlouvy nebo zakladatelské listiny je s.r.o. založena. Ke vzniku společnosti dochází teprve dnem, ke kterému byla zapsána do obchodního rejstříku.

„K návrhu na zápis do obchodního rejstříku se přikládá:

- *společenská smlouva nebo zakladatelská listina,*
- *doklad o splacení předepsané výše peněžitých vkladů jednotlivých společníků a splacení stanovené celkové výše vkladu emisního ážia podle § 111 obchodního zákoníku,*
- *posudek znalce nebo znalců o ocenění nepeněžitých vkladů.“*
(Vychopeň, 2011, s. 25)

Orgány společnosti s ručením omezeným

Mezi základní orgány s.r.o. patří:

- valná hromada
- jednatel
- dozorčí rada

Valná hromada

Valná hromada je nejvyšším orgánem s.r.o. Prostřednictvím valné hromady mohou společníci uplatnit právo na řízení společnosti. Společník se zúčastní valné hromady osobně nebo v zastoupení. Valná hromada je schopná se ustanovit za přítomností společníků, kteří mají alespoň polovinu všech hlasů. Společník, který se nemůže zúčastnit valné hromady, má právo do sedmi dnů od konání valné hromady dodatečně písemně hlasovat. Nevyloučí - li to společenská smlouva, je možné hlasovat mimo valnou hromadu, tzv. rozhodováním per rollam. Členové orgánů se volí kumulativním hlasováním a to tak, že počet hlasů společníka se násobí počtem volených míst členů orgánu. Zvolen je ten, který získá nejvyšší počet hlasů.

Valnou hromadu je povinen svolat jednatel minimálně jednou za účetní období, a to tak, aby se konala do 6 měsíců od posledního dne předcházejícího účetního období. Písemnou pozvánku dostanou společníci písemně nejméně patnáct dnů přede dnem konání valné hromady. Jednatel se vždy účastí valné hromady.

Do působnosti valné hromady patří dle § 190 ZOK:

- ✓ *rozhodování o změně obsahu společenské smlouvy,*
- ✓ *rozhodování o změnách výše základního kapitálu,*
- ✓ *volba a odvolání jednatele, případně dozorčí rady, byla-li zřízena,*
- ✓ *volba a odvolání likvidátora, určí-li tak společenská smlouva,*
- ✓ *rozhodnutí o zrušení společnosti s likvidací,*
- ✓ *rozhodnutí o přeměně společnosti,*
- ✓ *další případy, které do působnosti valné hromady svěřuje tento zákon, jiný právní předpis nebo společenská smlouva.*

Jednatel

Jednatelé jsou statutárním orgánem společnosti a mohou to být jak fyzické osoby, tak nově i právnické osoby. Společnost může mít jednoho nebo více jednatelů. Jednatele volí valná hromada. Jestliže dojde k odstoupení jednatele (případně smrti) je povinna valná hromada zvolit do jednoho měsíce nového nástupce

Mezi hlavní činnosti jednatele patří řádné vedení evidence a účetnictví, vedení seznamu společníků, informování společníků o věcech týkajících se společnosti.

Jednatel bez svolení společníků nemůže podnikat v předmětu činnosti obchodní společnosti, být členem statutárního orgánu jiné právnické osoby s obdobným předmětem podnikání, účastnit se podnikání jiné obchodní korporace. Nově podle ZOK zákaz konkurence u jednatelů neplatí v případě, že na to ostatní společníky písemně upozornil, věděli tedy o možném střetu zájmů a nevyslovili nesouhlas.

Dozorčí rada

Dozorčí rada je nepovinně zakládáný orgán, pokud tak neurčí společenská smlouva nebo jiný právní předpis. Členem dozorčí rady nemůže být jednatel společnosti, nebo osoba, která je oprávněná jednat za společnost. Členy dozorčí rady jmenuje a odvolává valná hromada.

Dle §201 ZOK spadá do činnosti dozorčí rady zejména:

- ✓ *dohlížet na činnost jednatelů*
- ✓ *dohled a kontrola nad doklady, účetními knihy a účetních dokladů*
- ✓ *podávat žalobu*
- ✓ *jednou ročně zprávu valné hromadě o své činnosti*

2.7 Klasifikace daní

Daně je možné třídit podle různých kategorií a potřeb. Následující text charakterizuje vybrané způsoby klasifikace daní.

2.7.1 Daň

Na začátku je nutné definovat pojem „daň“. Podle Kubátové (2010) je daň definována jako povinná, zákonem určená platba do veřejného rozpočtu. Je to platba neúčelová a neekvivalentní (jedná se tedy o jednostrannou povinnost plátce bez nároku na plnění ze strany státu), která se pravidelně opakuje buď v časových intervalech (např. každoroční placení daně z příjmů), nebo při stejných okolnostech (např. při každém převodu nemovitosti).

Daň představuje pohyb finančních prostředků od soukromého k veřejnému sektoru. Daň je neúčelová, protože nikdo v okamžiku placení daně neví, co bude z těchto prostředků financováno. Daně musíme odlišit od ostatních příjmů veřejných rozpočtů.

Tab. 2.2 Příjmy veřejných rozpočtů – příklady

Daň	Poplatek	Půjčka
povinná, nenávratná, zákonem určená, neúčelová, neekvivalentní	dobrovolný, účelový, ekvivalentní	dobrovolná, nevratná, účelová nebo neúčelová, ekvivalentní
daně: důchodové, spotřební, z přidané hodnoty atd.	poplatek za vystavení pasu	státní obligace a půjčky
příspěvky na sociální zabezpečení	správní poplatky atd.	municipální obligace a půjčky
příspěvky na zdravotní pojištění	jízdné na státní železnici	
cla, místní daně v ČR		

Zdroj: Kubátová (2010), vlastní zpracování

2.7.2 Funkce daní

Za nejdůležitější funkcí daní se označuje **fiskální funkce**, což je schopnost naplnit veřejný rozpočet, ze kterého jsou financovány veřejné výdaje. Je historicky nejstarší a je obsažena ve třech základních funkcích daní. Veřejný sektor má tři základní funkce, které plní i daně: alokační, redistribuční a stabilizační.

Alokační funkce daní řeší tržní selhání tam, kde se projevuje neefektivnost v alokaci zdrojů. Znamená to vložení prostředků tam, kde jich je nedostatek a naopak odebrání prostředků z oblastí kde, jich je příliš mnoho. Příčinami tržního selhání je existence kolektivních statků, externalit, monopolů, asymetrických informací a nekomplexních trhů.

„Redistribuční funkce je důležitá proto, že lidé nepovažují rozdělení důchodu a bohatství, vzniklých fungováním trhu, za spravedlivé. Veřejné finance (daně) mají za úkol přesunout část důchodu a bohatství směrem od bohatších jedinců k chudším. Nástrojem může být třeba progresivní daň z příjmu.“ (Kubátová, 2010, s. 17)

Stabilizační funkce je jedním ze základních nástrojů hospodářské politiky a přispívají ke zmírňování cyklických výkyvů v rámci zajištění dostatečné zaměstnanosti a cenové stability. Jednou z politik, které jsou podstatou stabilizační funkce, je fiskální politika.

2.7.3 Základní daňové pojmy

Daňový subjekt

Obecně lze nazvat daňový subjekt jako ten, který je povinen platit nebo odvádět daň. Pro jednotlivé daně jsou daňové subjekty vymezeny samostatně. Daňové subjekty lze rozdělit na tzv. poplatníky a plátce. Mimo tyto typy daňových subjektů jim může být také právní nástupce fyzické či právnické osoby. *Poplatníkem* se rozumí fyzická nebo právnická osoba, jejíž příjmy, majetek nebo úkony jsou přímo podrobeni dani. *Plátcem* je fyzická či právnická osoba, která pod vlastní majetkovou odpovědností odvádí vybranou či sraženou daň od poplatníků správci daně.

Daňový rezident

Daňovým rezidentem je takový daňový subjekt, jehož příjmy ze všech jeho zdrojů na území domácí země i ze zahraničí podléhají zdanění v domovské zemi. Ve většině případů je fyzická osoba daňovým rezidentem, pokud má v daném státě bydliště, anebo se v dané zemi zdržuje déle než 183 dní v kalendářním roce buď souvisle, nebo i v několika obdobích. Toto neplatí, pokud se v daném státě fyzická osoba zdržuje za účelem studií nebo léčení. Právnické osoby jsou rezidenty tehdy, mají-li na daném území své sídlo nebo místo vedení, čímž se rozumí adresa místa, ze kterého je poplatník řízen.

Daňový nerezident

Daňový nerezident je daňový subjekt, který má tzv. omezenou daňovou povinnost, tzn., že zdanění podléhají pouze příjmy, jejichž zdroj je v daném státě. Obecně jím je ten subjekt, který není daňovým rezidentem. V České republice se tedy daňová povinnost nerezidenta vztahuje pouze na příjmy, jejichž zdroj je v České republice.

Státní rozpočet

Státní rozpočet je finanční plán hospodaření státu, který je sestavován na dobu jednoho roku, tak aby byl zajištěn chod daného státu. Má formu zákona, sestavuje ho ministerstvo financí, které jej předloží ke schválení poslanecké sněmovně. Obsahem státního rozpočtu je odhad příjmů a výdajů, jenž se člení do různých kapitol. Příjmy tvoří především daně, sociální

pojištění, cla, různé poplatky a další příjmy. Výdaje státního rozpočtu pokrývají činnost státu. Teoreticky by měl být státní rozpočet sestavován jako vyrovnaný, tzn., že výdaje by se měly rovnat příjmům, ale to je v praxi téměř nemožné. V ČR převyšují výdaje příjmy, jde tak o deficitní rozpočet.

Daňový systém

Daňový systém zahrnuje veškeré daně, které se v daném státě vyskytují. Každá daň, která je placená poplatníkem či plátcem směřuje do státního rozpočtu. Jedním z hlavních ukazatelů daňového zatížení je daňová kvóta. Je to mezinárodní ukazatel, který je tvořen podílem daní na hrubém domácím produktu. Nevýhodou daňové kvóty jsou rozdílné daňové systémy, což snižuje její vypovídací schopnost. Ukazuje daňové zatížení celé společnosti. Běžně se setkáváme s dvojím vyjádřením daňové kvóty.

Zjednodušená daňová kvóta (DK)

$$DK = \frac{\text{suma daní vybraných ve státě}}{HDP} \cdot 100 \quad (2.1)$$

Složená daňová kvóta (SDK)

$$SDK = \frac{\text{suma daní vybraných ve státě + pojistné}}{HDP} \cdot 100 \quad (2.2)$$

V České republice je daňový systém rozdělen na daně přímé a nepřímé. Přímé daně zahrnují daň z příjmů fyzických osob, daň z příjmů právnických osob, daň z nemovitých věcí, silniční daň a daň z nabytí nemovitých věcí. Nepřímé daně zahrnují daň z přidané hodnoty a spotřební daně (daň z minerálních olejů, daň z lihu, daň z vína a meziproductů, daň z piva a daň z tabákových výrobků). Daňový systém zahrnuje také příjmy z cla, z pojistného na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a z pojistného na veřejné zdravotní pojištění. Správu těchto příjmů ale nemají na starosti územní finanční orgány. Obvykle se zde zařazují také poplatky fiskálního charakteru. Těmito poplatky jsou správní a soudní poplatky, místní poplatky a poplatky za užívání dálnic (dálniční známky).

2.7.4 Daňové principy

Daňové principy (nebo daňové zásady) vyjadřují názory, jaké by daně měly být. Z důvodu rozdílných požadavků kladených na daňový systém se budou různé daňové principy navzájem prolínat a kombinovat. V praxi se setkáváme s tím, že je určen jeden hlavní daňový princip a ostatní principy jsou mu podřízeny. Nelze dojít k optimálnímu rozložení všech daňových principů. Pro naše účely si popíšeme zejména princip spravedlnosti a efektivnosti. Kromě zmíněných je však předmětem zájmu a řešení rovněž princip pružnosti a administrativní jednoduchosti.

Princip efektivnosti

Princip efektivnosti říká, že by daňové příjmy měly být vyšší než náklady na výběr a správu daní, respektive obecně, že by náklady na výběr a správu daní měly být, co nejmenší. Zabývá se vlivem daní na změny v chování ekonomických subjektů a jak mohou daně omezit narušování tržního mechanismu. Daně by neměly způsobovat zkreslení cen a užítu různých druhů činnosti. Např. vysoké zdanění příjmů fyzických nebo právnických osob povede k přesunu bydliště či sídla firmy do zemí s nižším zatížením, rovněž je demotivující pro pracovní či podnikatelskou aktivitu. Nebo pokud se zvýší spotřební daň některého výrobku, dojde k poklesu poptávky po něm. Distorze způsobí nahrazení zdaňovaného zboží či činnosti nezdaňným, čímž narušuje efektivní rozložení zdrojů v ekonomice. Dalším příkladem neefektivnosti daní může být příliš velká administrativní náročnost.

Princip spravedlnosti

Spravedlnost je nutně normativní kategorie, o tom, co je spravedlivé, se vždy budou vést spory. Tento princip se snaží najít kritérium, které je přijatelné ke všem poplatníkům. Existují dva základní přístupy ke zdaňování:

- **princip užítu** - Každý daňový poplatník přispívá v závislosti na užítu, který má z veřejných statků. V podstatě to znamená, že poplatník platí takový příspěvek do veřejných financí, který se rovná užítu získanému ze spotřeby statků. Je založen na myšlence, že jestliže platím daně, očekávám od státu, že mi za to něco poskytne.

- **princip platební schopnosti** – nám říká, že bychom měli platit takové daně, které jsme schopni platit. Každý poplatník přispívá na veřejné výdaje podle své platební schopnosti. V rámci tohoto pojetí rozlišujeme:

✓ pojetí horizontální spravedlnosti - dle tohoto principu poplatníci se stejnou platební kapacitou platí stejnou daň. Otázkou zde je, zda zdaňovat na základě jeho důchodu či spotřeby. T. Hobbes tvrdí, že „... neřest (spotřeba) by se měla zdaňovat a cnost (spořivost) odměňovat“, což znamená preferenci zdaňování na bázi spotřeby.

✓ pojetí vertikální spravedlnosti – poplatníci s různou platební kapacitou platí různé daně.

Princip pružnosti

Daňové zatížení se musí přizpůsobit vývoji v ekonomice. Znamená takovou konstrukci daňového systému, která umožňuje, aby potřebné změny vedoucí k řešení úkolů a potřeb na makroekonomické úrovni byly realizovány v co nejmenší časové prodlevě.

Princip administrativní jednoduchosti

Princip administrativní jednoduchosti by měl splňovat požadavek jednoduchého vybírání a správy daní. Náklady na výběr daní můžeme rozdělit na přímé (kontrola daní, správa daní a poplatků, vybudování a fungování daňových úřadů) a nepřímé (vyzvednutí a vyplnění daňových formulářů, návštěva finančních úřadů, odměny daňových poradců). Uvádí se, že náklady, které musí vynaložit poplatník daně, jsou několikanásobně vyšší než náklady na správu

2.7.5 Klasifikace daní

Jelikož se setkáváme s různými typy a druhy daní, můžeme je třídit podle různých kategorií a potřeb.

Klasifikace daní dle jejich vazby na důchod poplatníka

Jedno z nejzákladnějších členění daní je podle vazby daně na důchod poplatníka. Dle něj tedy rozlišujeme daně přímé a nepřímé.

- přímé daně – platí poplatník na úkor svého důchodu a nemůže je přenést na další ekonomické subjekty, daně jsou adresné a přihlížejí k majetkové a důchodové situaci osoby, která si jejich výši mnohdy sama vypočítá, přímé daně se dělí na důchodové a majetkové
- nepřímé daně – neplatí je poplatník přímo, ale jsou vybírány v cenách zboží a služeb prostřednictvím zvýšení ceny. Nepřímé daně nerespektují důchodovou ani majetkovou situaci osoby, protože je platí všichni ve stejné výši. Jsou neadresné a člověk si je mnohdy ani neuvědomí.

Klasifikace daní dle subjektu daně

Základem pro toto třídění je vymezení osob nebo ekonomického subjektu, který je nucen daň platit. To může být:

- fyzická osoba – jednotlivec, domácnost, manželé nebo všichni členové domácnosti
- právnická osoba – firma, korporace

Podle tohoto kritéria se někdy daně člení také na kapitálové (daně uložené na stavovou veličinu) a běžné (daně uložené na tokovou veličinu).

Klasifikace daní dle objektu daně

Toto třídění rozlišuje daně podle objektu, k němuž se vztahují. Daně mohou být:

- důchodové – jsou uvaleny na důchod (mzda, renta, zisk či úrok)
poplatníka jak v peněžní tak nepeněžní podobě
- spotřební – předmětem daně je spotřeba zboží a služeb
- majetkové – dani podléhá movitý a nemovitý majetek

Ve vzácných případech se mohou objevit také daně výnosové, nebo daň z hlavy.

Jak tvrdí Široký (2008, str. 50) „*Někdy se podle tohoto kritéria daně dělí též na kapitálové, které postihují stav, jenž nastane k určitému datu (např. daň z držby nemovitostí), a tokové, kdy se zajišťuje změna množství předmětu zdaňování za určitou časovou jednotku (např. příjmy za zdaňovací období)*“

Klasifikace daní podle vztahu k poplatníkovi

Podle zohlednění platební schopnosti poplatníka třídíme daně:

- daně osobní – respektují důchodovou situaci poplatníka, jsou adresné a vztahují se ke konkrétnímu poplatníkovi tím, že zohledňují jeho platební schopnost (např. daň z příjmu fyzických osob)
- daně in rem - se odvádějí bez ohledu na platební schopnost poplatníka a jsou odváděny z titulu vlastnictví či nabytí určitého majetku, nákupu či spotřeby zboží a služeb (např. majetkové a spotřební daně, daň z přidané hodnoty).

Klasifikace daní podle dopadu (progrese)

Toto členění řeší otázku spravedlivého zdanění. Zajímá nás, jak na nás daně dopadají a jak se mění daňové zatížení s růstem důchodu. Rozlišujeme pak daně:

- proporcionální – růst důchodu poplatníka nemá vliv na míru zdanění
- progresivní – s růstem důchodu roste i míra zdanění
- regresivní – s růstem důchodu míra zdanění klesá

Klasifikace daní podle vztahu sazby k základu

Podle vztahu mezi velikostí daně a velikostí daňového základu rozlišujeme daně:

- specifické neboli jednotkové – jsou stanoveny podle množství jednotek daňového základu nebo množství jednotek užitečné vlastnosti v daňovém základu (např. počet litrů čistého alkoholu)
- ad valorem – se určují podle ceny zdaňovaného základu (např. daň z přidané hodnoty, obrátová daň)

Klasifikace daní podle daňového určení

Podle rozpočtu do kterého plynou, rozlišujeme daně takto:

- nadstátní
- státní
- vyšších územněsprávních celků
- municipální

Klasifikace daní podle způsobu jejich úhrady

Členění podle způsobu úhrady daně:

- **daně vybírané na základě daňového přiznání** – si musí poplatník sám spočítat a je odpovědný za správnost jejich výše a včasnost jejich zaplacení; poplatníkovi tak kromě samotné daně vznikají i další vyvolané náklady

- **daň vybíraná srážkou u zdroje příjmu** – se vybírá v případě, že poplatník není shodný s plátcem daně, např. bankovní ústav odvádějící daň z úroku, zaměstnavatel daň ze mzdy; jedná se o případy, kdy daň je možno tímto způsobem vybrat s menšími administrativními náklady a za minimálních možných daňových úniků

Klasifikace daní podle metodiky OECD

Patrně nejvyužívanější kritériem pro členění daní je podle metodiky OECD. Využití se projevuje při mezinárodním srovnávání a hodnocení daňových systémů. Konkrétní klasifikaci daní podle této metodiky je uvedena v příloze č. 1.

2.8 Charakteristika daní

Jedno z hlavních dělení daní je podle způsobu jejich výběru. Daňový systém České republiky rozděluje jednotlivé daně do dvou základních skupin, a to na daně přímé a nepřímé. Základním znakem přímých daní je, že poplatník je povinen samostatně podat daňové přiznání a následně uradit daň. Charakteristickými znaky jsou zejména adresnost, přizpůsobení se platební schopnosti poplatníků a plnění redistribuční funkce. Mezi přímé daně patří daň z příjmu fyzických osob, daň z příjmu právnických osob a majetkové daně. Nepřímé daně jsou placeny spotřebiteli při každém nákupu zboží a služeb, tzn. že nejsou hrazeny spotřebiteli přímo. Plátcem daně je v tomto případě prodávající, daň je však hrazena kupujícím ve chvíli nákupu. Do této kategorie spadají tři daně: daň z přidané hodnoty, spotřební daně a energetické (ekologické) daně. Následující Obr. 2.1 člení právě daně na přímé a nepřímé.

Obr. 2.1 Členění daní v ČR

Zdroj: Vlastní zpracování

Přímé daně

V této části práce jsou popsány přímé daně se zaměřením na majetkové daně. Daň z příjmu fyzických osob a daň z příjmu právnických osob je detailněji analyzována v třetí kapitole diplomové práce. Na přímé daně poplatníci reagují mnohem citlivěji než na nepřímé daně, neboť přesně vědí velikost odvodu státu. Z těchto a dalších důvodů se často daňové subjekty snaží svým povinnostem vyhýbat. Mezi negativa přímých daní patří snížení motivace na trhu práce a ovlivňování úspor.

Daň z nemovitých věcí

Do roku 2014 se jednalo o „daň z nemovitosti“. Daň z nemovitých věcí je upravena zákonem č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí a je tvořena daní z pozemků a daní ze staveb a jednotek. Poplatníkem daně je většinou vlastník pozemku či nemovitosti (může být, jak právnická tak fyzická osoba). Ne vždy musí být majitel pozemku rovněž majitelem nemovitosti, která se na něm nachází. V případě pozemku je základem daně výměra pozemku (orná půda, chmelnice, vinice, zahrada, ovocný sad, trvalé travní porosty) v m^2 násobená průměrnou cenou půdy 1m^2 ve vyhlášce. Takto zjištěný základ daně se vynásobí příslušnou sazbou daně, která je vynásobena koeficientem podle počtu obyvatel (nepoužívá se u všech případů) a popřípadě místním koeficientem, který si může obec stanovit závaznou vyhláškou.

V případě zdanitelných staveb je základem daně výměra skutečně zastavěné plochy stavby v m^2 podle stavu k 1. lednu zdaňovacího období. U jednotek je základem skutečná výměra podlahové plochy jednotky v m^2 podle stavu k 1. lednu daného zdaňovacího období vynásobená koeficientem 1,22 (v případě, že součástí jednotky je pozemek přesahující zastavěnou plochu, nebo je-li společně s jednotkou užíván pozemek, který je ve spoluvlastnictví všech vlastníků jednotek v domě) nebo koeficientem 1,20 v ostatních případech. Daň se následně zjistí vynásobením sazbou daně, která může být upravena o některé koeficienty podléhající danému předmětu daně. Výslednou daňovou povinností je součet jak daně z pozemku, tak daně ze staveb a jednotek.

Daň silniční

Jednou z dalších přímých daní je daň silniční, která je upravena zákonem č. 16/1993 Sb., o dani silniční v jeho aktuálním novelizovaném znění. Do předmětu této daně spadají silniční motorová vozidla a jejich přípojná vozidla registrována a provozována v České republice, jsou-li používána poplatníkem daně PO nebo FO k podnikání nebo jiné samostatně výdělečné činnosti. Výjimku z předmětu daně tvoří PO (Česká televize, Český rozhlas, České tiskové kanceláře) používající vozidlo k veřejně prospěšné věci. Poplatníkem bývá provozovatel vozidla, který je zapsán v technickém průkaze. Poplatníkem daně silniční může

být také zaměstnavatel, který vyplácí svému zaměstnanci cestovní náhrady. Základ a sazby silniční daně rozlišují, zda se jedná o osobní automobil, nebo nákladní vozidla, autobusy a ostatní vozidla. Pro osobní automobily je to zdvihový objem motoru v cm^3 , u návěsů je to součet největších povolených hmotností na nápravy v tunách a u ostatních vozidel je pak důležitá největší povolená hmotnost v tunách a počet náprav. K zjištěnému základu daně přiřadíme příslušnou sazbu daně, k tomuto účelu složí tabulky v § 6 zákona o dani silniční. Za zdaňovací období se považuje kalendářní rok a daň se platí v pravidelných intervalech. Daňové přiznání se podává nejpozději do konce ledna kalendářního roku následujícího po uplynutí zdaňovacího období.

Daň z nabytí nemovitých věcí

V souvislosti s rozsáhlými daňovými změnami vznikl nový zákon o dani z nabytí nemovitých věcí, který nahradil dosud existující zákon o dani dědické, darovací a dani z převodu nemovitostí. Je to nová daň, která není daná zákonem, ale zákonným opatřením Senátu. Předmětem daně je úplatné nabytí vlastnického práva k nemovité věci. Poplatníkem daně z nabytí nemovitých věcí může být převodce vlastnického práva k nemovité věci, jednali se o nabytí vlastnického práva koupí nebo směnou a převodce a nabyvatel se v kupní nebo směnné smlouvě nedohodnou, že poplatníkem je nabyvatel nebo nabyvatel v ostatních případech. Základem daně je nabývací hodnota snižená o uznatelný výdaj. Nabývací hodnotou může být buďto cena sjednaná, zjištěná, zvláštní nebo srovnávací daňová hodnota. Sazba daně je ve výši 4 %. Daň vypočteme jako součin základu daně (zaokrouhleného na celé stokoruny nahoru) a sazby daně. Daňové přiznání se podává nejpozději do konce třetího kalendářního měsíce, který následuje po měsíci, ve kterém byl proveden vklad práva do katastru nemovitostí.

Nepřímé daně

Nepřímé daně (někdy nazývány také daně ze spotřeby) jsou zahrnuty jako přírážka v ceně zboží a služeb. Do této kategorie daní zahrnujeme: daň z přidané hodnoty, spotřební

daně, energetické či ekologické daně. Díky tomu že jsou v ceně zboží skryty, vyvolávají u poplatníků méně negativních pocitů.

Daň z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty (dále jen DPH) je upravena zákonem č. 235/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů DPH tvoří velkou část příjmu státního rozpočtu a je jednou z nejvýznamnějších a zároveň nejsložitějších daní v daňovém systému České republiky. Jak tvrdí Široký (2008, s. 177) „*Podstatou daně z přidané hodnoty je zdanění přidané hodnoty, tj. hodnoty zboží, kterou si plátce této daně přidává k hodnotě nakoupeného zboží, jež se jako polotovar stává součástí tohoto nového výrobku.* Předmětem daně je podle § 2 ZDPH dodání zboží, poskytování služeb, pořízení zboží z jiného členského státu EU a dovoz zboží s místem plnění v tuzemsku. Osobou povinnou k dani je fyzická nebo právnická osoba, která samostatně uskutečňuje ekonomickou činnost. Povinně se registruje plátce, jehož obrat za posledních 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců přesáhl 1 000 000 Kč. Základní sazba činí 21 % a uplatňuje se na naprostou většinu zboží a služeb. První snížená sazba činí 15 %. Uplatňujeme ji na teplo, chlad a zboží uvedené v příloze 3 zákona o DPH a na služby uvedené v příloze 2 zákona o DPH. Druhá snížená sazba, platná od roku 2015, činí 10 % a uplatníme ji na položky uvedené v Příloze 3a) zákona o DPH.

Spotřební daně

Spotřební daně upravuje zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních a konkrétně zahrnuje: daň z minerálních olejů, lihu, piva, vína a meziproductů a tabákových výrobků. Jedná se o selektivní daň, protože se váže na výše uvedené komodity. Stát jej zavádí z důvodu regulace cen určitých komodit nebo jako potřeba zvýšit příjmy státního rozpočtu. Plátcem daně se rozumí fyzická nebo právnická osoba, která je provozovatelem daňového skladu, oprávněným příjemcem, oprávněným odesílatelem nebo výrobcem, pokud jí vznikla povinnost daň přiznat a zaplatit. Základem daně je množství dané komodity vyjádřené v jejích měrných jednotkách (tuny, litry, kilogramy...). Daň se vypočítá vynásobením základu daně sazbou daně stanovené pro příslušný výrobek.

Energetické daně

Právní úprava energetických daní je určena zákonem č. 261/2007 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Mezi energetické (ekologické daně) řadíme: daň ze zemního plynu a některých dalších plynů, daň z pevných paliv, daň z elektřiny. Tyto daně se zaměřují na komodity, které znečišťují a škodí životnímu prostředí. Plátcem daně je všeobecně dodavatel, který na daňovém území dodal plyn, pevná paliva nebo elektřinu konečnému spotřebiteli. Základem daně je množství plynu, paliv či elektřiny vyjádřené v příslušných jednotkách. Sazby u plynu jsou stanoveny v § 6 zákona, o stabilizaci veřejných rozpočtů a liší se podle druhu plynu. U pevných paliv je sazbou daně 8,50 Kč /GJ spalného tepla v původním vzorku. U elektřiny sazba daně činí 28,30 Kč /MWh. Správu ekologických daní vykonávají celní orgány.

3 Zákonné odvody společníka versus OSVČ

Tato část práce se zaměřuje na zákonné odvody a to jak z pohledu fyzických osob, tak právnických osob. Kromě daně z příjmů se kapitola zabývá i sociálním a zdravotním pojištěním.

3.1 Daň z příjmu fyzických osob

Daň z příjmů je upravena zákonem č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu ve znění pozdějších předpisů. Daň z příjmů patří mezi daně přímé. Jedná se o nejznámější a zároveň jednu z nejsložitějších daní. Jsou zde uplatňovány odpočty od základu daně, osvobození od daně či slevy na dani Podléhají ji veškeré zdanitelné příjmy jednotlivců a je odváděna na základě daňového přiznání.

Poplatník

Poplatníci jsou všechny fyzické osoby, jejich příjmy jsou přímo podrobeny dani. Jedná se o daňové rezidenty i nerezidenty.

3.1.1 Předmět daně

Podle zákona o daních z příjmu se rozlišuje pět skupin příjmů, které představují dílčí základy daně (DZD). Pro poplatníka je nutné, aby své příjmy zařadil do správné skupiny, jelikož nesprávné zařazení může vést k nesprávnému stanovení základu daně a následně daňové povinnosti.

- **Příjmy ze závislé činnosti podle § 6 ZDP**

Poplatník s příjmy ze závislé činnosti je označován jako zaměstnanec a plátce příjmu jako zaměstnavatel. Mezi příjmy ze závislé činnosti patří:

- a) příjmy ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního, služebního nebo členského poměru a obdobného poměru, v nichž poplatník při výkonu práce pro plátce příjmu je povinen dbát příkazů plátce. Příjmy funkčního požitku
- b) příjmy za práci členů družstev, společníků společností s ručením omezeným a komandistů komanditních společností
- c) odměny členů statutárních orgánů a dalších orgánů právnických osob,
- d) příjmy plynoucí v souvislosti se současným, budoucím nebo dřívějším výkonem závislé činnosti podle písmen a) až c), bez ohledu na to, jestli plynou od plátce, u kterého poplatník vykonává závislou činnost, nebo od plátce, u kterého poplatník závislou činnost nevykonává.

Příjmy ze závislé činnosti nejsou a za předmět daně nelze považovat náhrady cestovních výdajů poskytované v souvislosti s výkonem závislé činnosti zaměstnavatelem a to do výše stanovené nebo umožněné zvláštním právním předpisem; hodnota osobních ochranných pracovních prostředků a obuvi, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů poskytovaných v rozsahu stanoveném zvláštním předpisem, včetně nákladů na jejich udržování; zálohy přijaté zaměstnancem od zaměstnavatele, náhrady za opotřebení vlastního náradí, zařízení a předmětů potřebných pro výkon práce poskytované zaměstnanci podle zákoníku práce, vytváření a dodržování pracovních podmínek podle právních předpisů.

- **Příjmy ze samostatné činnosti podle § 7 ZDP**

Za příjmy ze samostatné činnosti se považují:

- a) příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství,
- b) příjmy ze živnosti,
- c) příjmy s podnikatelským oprávněním, které nejsou uvedeny v a) a b)
- d) podíly společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti na zisku.

- e) příjmy z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového vlastnictví a autorských práv včetně práv příbuzných práv autorskému apod.,
- f) příjmy z výkonu nezávislého povolání
- g) příjmy z nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku.

Základem daně (DZD) jsou výše uvedené příjmy, které jsou sniženy o výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. Samostatným základem daně je příjem autora za příspěvky do novin, časopisů, rozhlasu nebo televize, který nepřesáhne hranici 10 000 Kč a je zdaněn zvláštní sazbou daně. Základ daně u poplatníka, který je společníkem v. o. s. nebo komplementářem k. s., je součástí základu daně (DZD) poměrná část základu daně nebo daňové ztráty společnosti Poplatník může použít dva způsoby, jak daně výdaje uplatnit. Buďto uplatní skutečně vynaložené náklady, nebo si stanoví výdaje paušálně. Pokud se poplatník rozhodne využít výdajového paušálu, uznají se výdaje podle § 7 odst. 7 takto:

- 80 % z příjmů ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství a z příjmů ze řemeslného podnikání, nejvýše však do částky 1 600 000 Kč
- 60 % z příjmů ze živnosti, nejvýše však do částky 1 200 000 Kč
- 30% z příjmu z nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku, nejvýše však do částky 600 000 Kč
- 40% z jiných příjmů ze samostatné činnosti, krom příjmu podle odstavce 1 písm. d) a odstavce 6 ZDP, nejvýše však do částky 800 000 Kč
- **Příjmy z kapitálového majetku podle § 8 ZDP**

Jak tvrdí Vančurová (2014, s. 203) „ *Příjmy z kapitálového majetku jsou jen příjmy z držby finančního majetku, tj. běžné a nikoli kapitálové příjmy. Běžné příjmy (příjmy z držby) finančního majetku jsou považovány za příjmy z kapitálového majetku, i když plynou z majetku pořízeného z prostředí v obchodním majetku. “*

Jedná se o nevelké a frekventované částky. Mezi příjmy z kapitálového majetku patří zejména:

- a) podíly na zisku z obchodní korporace a úroky z držby cenných papírů
- b) podíly na zisku tichého společníka z účasti na podnikání
- c) úroky, výhry a jiné výnosy z vkladů na knížkách, účtech
- d) výnos z jednorázového vkladu, dávky penzijního připojištění se státním příspěvkem
- e) úroky a jiné výnosy z poskytnutých úvěrů, zápůjček, úroky a poplatky z prodlení, úroky z práva na dorovnání, úroky z vkladů na běžných účtech a úroky z hodnoty splaceného vkladu ve smluvené výši členů obchodní korporace

Převážná část těchto příjmů tvoří samostatný základ daně a zdaňují se zvláštní sazbou daně podle § 36 ZDP.

- **Příjmy z nájmu podle § 9 ZDP**

Do této skupiny patří příjmy z nájmu nemovitých věcí nebo bytů. Patří zde i příjmy z nájmu movitých věcí, kromě příležitostného nájmu, který je součástí DZD podle § 10 ZDP. Základem daně (DZD) jsou příjmy snížené o výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení těchto příjmů. Poplatník se může rozhodnout, zda použít skutečně vynaložené výdaje, nebo si uplatnit výdaje procentem s příjmu. Rozhodne-li si uplatnit výdaje paušálně, může tak učinit do výše 30 %, nejvýše však do částky 600 000 Kč. Zvolený způsob uplatňování výdajů musí použít u všech příjmů v tomto DZD.

- **Ostatní příjmy podle § 10 ZDP**

Do ostatních příjmů patří veškeré zdanitelné příjmy, které nejsou zachyceny v předchozích dílčích základech daně podle § 6 až 9 ZDP. Ostatní příjmy, při kterých dochází ke zvýšení majetku, jsou především:

- a) příjmy z příležitostných činností nebo nájmu movitých věcí
- b) příjmy z převodu nemovité věci, cenného papíru a jiné věci
- c) příjmy ze zděděných práv z průmyslového a jiného duševního vlastnictví, včetně práv autorských a práv příbuzných autorskému právu
- d) vypořádací podíl při zániku účasti člena obchodní korporace (s výjimkou společníka v.o.s. a komplementáře k.s), vrácení emisního ážia
- e) výhry v loteriích, sázkách, slosování a reklamních soutěžích
- f) příjmy z rozpuštění rezervního fondu vytvořeného ze zisku

Od daně jsou osvobozeny kromě příjmů podle § 4 také příjmy z příležitostných činností a příležitostného nájmu, pokud jejich roční úhrn u poplatníka nepřesáhne 30 000 Kč a výhry z loterií, sázek a podobných her na základě zvláštních předpisů. Základem daně (DZD) je příjem snížený o výdaje prokazatelně vynaložené na jeho dosažení. Jsou-li výdaje vyšší než příjem, k rozdílu se nepřihlíží.

3.1.2 Osvobození od daně

Kromě příjmů, které nejsou předmětem daně (jsou uvedeny v § 3 odst. 3) rozvádí zákon příjmy osvobozené, ze kterých se daň neplatí a neuvádějí se ani v daňovém přiznání. Tyto příjmy jsou uvedeny v § 4, které platí pro všechny, bez ohledu na vykonávanou činnost. Osvobození je vázáno často splněním určitých podmínek

Mezi příjmy osvobozené podle § 4 ZDP patří například příjmy z prodeje rodinného domu, pokud v něm prodávající (v případě manželského páru pouze jeden z manželů) bydlel nejméně po dobu 2 let, příjmy z prodeje cenného papíru, motorového vozidla, letadla, lodě, přijatá náhrada majetkové nebo nemajetkové újmy, příjem získaný ve formě dávek a služeb z nemocenského pojištění, důchodového pojištění nebo státní sociální podpory, dávky v hmotné nouzi, sociální služby, studijní stipendia, dotace ze státního rozpočtu, z rozpočtu obcí, krajů, státních fondů atd.

3.1.3 Základ daně

Základem daně je podle § 5 „částka, o kterou příjmy plynoucí poplatníkovi ve zdaňovacím období přesahují výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení.“

Pokud má poplatník více příjmu podle § 6 až 10, stanoví se základ daně jako součet jejich dílčích základů. DZD podle § 6, 8 a 10 musí být kladný. O daňovou ztrátu se jedná, pokud výdaje přesáhnou příjmy podle § 7 a 9. O tuto ztrátu se sníží úhrn dílčích základů daně, kromě dílčího základu daně ze závislé činnosti. Daňovou ztrátu lze odečíst od úhrnu dílčích základů daně v následujících 5 zdaňovacích obdobích a nemusí se odečítat celá v jednom roce. Do základu daně se nezahrnují příjmy osvobozené od daně a příjmy, pro které je dále stanoveno, že se z nich daň vybírá zvláštní sazbou a ze samostatného základu daně.

3.1.4 Sazba daně

Daň se vypočítá pomocí součinu procentuální sazby daně a základu daně sníženého o nezdanitelné části základu daně a odčitatelné položky, zaokrouhleného na sto korun dolů. Sazba daně z příjmů fyzických osob je ve výši 15 %.

Všichni zaměstnanci a OSVČ s vyššími příjmy odvádějí od roku 2013 takzvanou solidární daň. Ta je ve výši 7 % kladného rozdílu mezi součtem příjmů podle § 6 a § 7 příslušného zdaňovacího období a 48násobkem průměrné mzdy upravujícího pojistné na sociální zabezpečení. Za rok 2015 se solidární daň vypočítává z příjmu nad částku 1 277 328 Kč.

Tab. 3.1 Praktický příklad daně z příjmu fyzických osob

Živnostník pan Novák má roční příjem za rok 2015 ve výši 6 300 000 Kč a výdaje 3 450 000 Kč. Pan Novák uplatňuje daňový odpočet zaplacených úroků z úvěru na bydlení ve výši 55 000 Kč, dále pak odpočet doplňkového penzijního spoření ve výši 12 000 Kč a životního pojištění ve výši 12 000 Kč. Je svobodný a bezdětný. Kolik zaplatí na dani z příjmu fyzických osob za rok 2015?

<i>Příjem za rok 2015</i>	<i>6 300 000 Kč</i>
<i>Výdaje za rok 2015</i>	<i>3 450 000 Kč</i>
<i>Základ daně ze samostatné výdělečné činnosti</i>	<i>2 850 000 Kč</i> <i>(6 300 000 Kč – 3 450 000 Kč)</i>
<i>Nezdanitelné položky</i>	<i>79 000 Kč</i> <i>(55 000 Kč + 12 000 Kč + 12 000 Kč)</i>
<i>Základ daně snížený o nezdanitelné položky</i>	<i>2 771 000 Kč</i> <i>(2 850 000 Kč – 79 000 Kč)</i>
<i>Daň z příjmu</i>	<i>415 650 Kč</i> <i>(2 771 000 Kč x 15 %)</i>
<i>Solidární daň</i>	<i>110 087,04 Kč</i> <i>(2 850 000 Kč – 1 277 328 Kč) x 7 %</i>
<i>Celková daň zaokrouhlená na Kč nahoru</i>	<i>525 738 Kč</i> <i>(415 650 Kč + 110 087,04 Kč)</i>
<i>Sleva na poplatníka</i>	<i>24 840 Kč</i>
<i>Daň z příjmu po uplatnění slev za rok 2015</i>	<i>500 898 Kč</i> <i>(525 738 Kč – 24 840 Kč)</i>

Zdroj: Jak se vypočítá solidární daň?, <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/jak-se-pocita-solidarni-dan-za-rok-2014--60964.html> [online], [2. 2. 2015], vlastní zpracování

3.1.5 Nezdanitelné části základu daně

Po stanovení základu si poplatník může uplatnit řadu odpočtů. Jedním druhem odpočtu jsou nezdanitelné části základu daně, které uplatňuje až na konci zdaňovacího období v rámci podání daňového přiznání.

Nezdanitelné části základu daně jsou uvedeny v § 15 zákona o daních z příjmů. Patří k nim například:

- bezúplatná plnění poskytnutá obcím, krajům, organizačním složkám státu, právnických osobám, které jsou pořadateli veřejných sbírek a to na financování výzkumných a vývojových účelů, kultury, školství, na požární ochranu, dále

právníckým osobám, které jsou poskytovateli zdravotních služeb, nebo provozují školská zařízení a školy atd., jejichž hodnota musí přesáhnout 2 % ze základu daně nebo činit alespoň 1 000 korun, v úhrnu lze odečíst nejvýše 15 % ze základu daně,

- úroky zaplacené za zdaňovací období z úvěrů ze stavebního spoření a z hypotečních úvěrů použitých na financování bytových potřeb, maximálně však do 300 000 Kč,
- příspěvek na penzijní připojištění a soukromé životní pojištění, odečíst lze nejvýše 12 000 Kč,
- členské příspěvky zaplacené odborové organizaci, maximálně můžeme odečíst do výše 3 000 Kč,
- úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání, nejvýše 10 000 Kč (u osob se zdravotním postižením 13 000 Kč a u osob s těžším zdravotním postižením 15 000 Kč)

3.1.6 Slevy na dani a daňové zvýhodnění

Jako poslední se od vypočtené daně odečítají slevy na dani, které jsou dány pevnou částkou. Slevy můžeme rozdělit do dvou skupin a to na slevy sociální, které si poplatník uplatňuje sám na sebe nebo na člena ze své domácnosti a na slevy, které se týkají zaměstnávání zaměstnanců se zdravotním postižením.

Jak uvádí Vančurová (2014, s. 219) „*Uplatnění sociálních standardních slev na dani se váže na splnění zákonem uvedených podmínek s prokázání stanovených skutečností předepsaným způsobem. Tyto slevy mají sociální funkci a přispívají k optimální redistribuci důchodů, jejich cílem je zohlednit nejen sociální postavení poplatníka, ale částečně i celé domácnosti.*“

Slevy jsou uvedeny v § 35ba ZDP. Základní sleva, kterou mohou použít všichni poplatníci je sleva na poplatníka, která je ve výši 24 480 Kč (pro výpočet daňové zálohy je to 2 070 Kč.) Podle zákona si mohou od roku 2015 uplatnit slevu na dani ve výši 2 070 Kč měsíčně i osoby pobírající starobní důchod. Opět dochází k povinnosti důchod zdanit, pokud

součet příjmů poživatele (podnikání, zaměstnání, nájem) přesáhne ve zdaňovacím období částku 840 tisíc Kč. Další slevou, kterou si poplatník může uplatnit je sleva na druhého z manželů ve výši 24 480 Kč, pokud žijí ve společné domácnosti a druhý z manželů nemá vlastní příjmy přesahující 68 000 Kč za zdaňovací období. Zákon zde stanovuje příjmy, které nelze zahrnout do vlastních příjmů a pokud je držitelem průkazu ZTP/P zvyšuje se výše slevy na dvojnásobek. Slevu na studenta si poplatník může uplatnit, pokud se soustavně připravuje na budoucí povolání a to ve výši 4020 Kč, věková hranice je 26 let.

Zohledňuje se také zdravotní stav poplatníka podle stupně postižení. Základní sleva na invaliditu je ve výši 2 520 Kč (první nebo druhý stupeň invalidity), dále rozšířenou slevu na invaliditu ve výši 5 040 Kč (třetí stupeň invalidity) a je-li poplatník držitelem průkazu ZTP/P je sleva 16 040 Kč.

Slevu za umístění dítěte (podmínky jsou blíže specifikovány v § 35bb zákona) lze poprvé uplatnit už za zdaňovací období roku 2014, a to u zaměstnavatele v rámci ročního zúčtování nebo v daňovém přiznání. Nárok na slevu se prokazuje potvrzením od školky či jiného zařízení pro děti předškolního věku.

Poplatník si může uplatnit také daňové zvýhodnění na vyživovací dítě, žijící s ním ve společné domácnosti a jeho výše je stanovena na 13 404 Kč ročně (pokud je držitelem průkazu ZTP/P zvyšuje se částka na dvojnásobek). V roce 2015 došlo ke zvýšení daňového zvýhodnění na druhé, třetí a každé další vyživovací dítě. Na druhé dítě je sleva ve výši 15 804 Kč ročně a na třetí a další dítě ve výši 17 004 Kč. Pokud je daňové zvýhodnění vyšší než daňová povinnost, je vzniklý rozdíl mezi daňovým zvýhodněním a daňovou povinností daňovým bonusem. Vznikne nám daňová pohledávka vůči státnímu rozpočtu. Podmínkou zde je, že daňový bonus musí činit alespoň 100 Kč, nejvýše však do částky 60 300 Kč.

3.1.7 Zálohy na daň z příjmu

Zálohy na daň z příjmu se platí v průběhu zálohového období. Při stanovení výše záloh se vychází z poslední známé daňové povinnosti, což představuje částka, kterou poplatník uvedl v daňovém přiznání. Zálohy neplatí poplatníci, jejichž poslední známá daňová

povinnost nepřesáhla 30 000 Kč, dále obce, kraje a zůstavitel ode dne jeho smrti. Poplatník, jehož poslední daňová povinnost je v rozmezí od 30 000 - 150 000 Kč platí zálohy ve výši 40 % a to pololetně. Pokud poslední daňová povinnost přesáhne částku 150 000 Kč, platí poplatník zálohy ve výši ¼ a to čtvrtletně.

3.1.8 Daňové přiznání

Povinnost podat daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob vzniká každé fyzické osobě, jejíž roční příjmy, které jsou předmětem daně, překročily částku 15 000 Kč. Toto pravidlo neplatí pro poplatníky, kteří vykazují daňovou ztrátu. Termín pro podání daňového přiznání je nejpozději do tří měsíců po skončení zdaňovacího období, tedy do 31. března, tato lhůta se prodlužuje o další tři měsíce v případě, že za poplatníka podává přiznání daňový poradce. Daň je splatná v termínu pro podání daňového přiznání a předepíše se, jestliže dosahuje alespoň minimální výše 200 Kč. Lze ji uhradit bezhotovostním převodem na příslušný účet správce daně, v hotovosti či přeplatkem na jiné dani.

3.2 Sociální zabezpečení

Pojistné na sociální zabezpečení je upraveno zákonem č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku nezaměstnanosti. Pojistné na sociální zabezpečení zahrnuje platby na důchodové pojištění a nemocenské pojištění a představují příjem státního rozpočtu a příspěvek na státní politiku nezaměstnanosti.

Poplatníci pojistného na sociální zabezpečení, podle zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení jsou:

1) *zaměstnanci, jimiž se rozumějí:*

a) zaměstnanci v pracovním poměru; za zaměstnance v pracovním poměru se považuje též osoba činná v poměru, který má obsah pracovního poměru, avšak

pracovní poměr nevznikl, neboť nebyly splněny všechny podmínky stanovené pracovněprávními předpisy pro jeho vznik,

b) zaměstnanci činní na základě dohody o pracovní činnosti

c) členové družstva, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro družstvo práci, za kterou jsou jím odměňováni,

d) fyzické osoby, které jsou podle zvláštního zákona jmenovány nebo voleny do funkce vedoucího správního úřadu nebo do funkce statutárního orgánu právnické osoby zřízené zvláštním zákonem

e) soudci,

f) poslanci Poslanecké sněmovny a senátoři Senátu Parlamentu,

g) členové zastupitelstev územních samosprávných celků a zastupitelstev městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst a hlavního města Prahy, kteří jsou pro výkon funkce dlouhodobě uvolněni nebo kteří před zvolením do funkce člena zastupitelstva nebyli v pracovním poměru, ale vykonávají funkci ve stejném rozsahu jako dlouhodobě uvolnění členové zastupitelstva,

h) členové vlády, prezident, viceprezident a členové Nejvyššího kontrolního úřadu,

i) dobrovolní pracovníci pečovatelské služby,

j) osoby pečující o dítě a osoby, které jsou vedeny v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu, je-li těmto osobám vyplácena odměna pěstouna podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí,

k) osoby ve výkonu trestu odnětí svobody zařazené do práce a osoby ve výkonu zabezpečovací detence zařazené do práce,

l) příslušníci Policie České republiky, Hasičského záchranného sboru České republiky, Celní správy České republiky, Vězeňské služby České republiky

m) pracovníci v pracovním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů,

n) společníci a jednatelé společnosti s ručením omezeným a komanditisté komanditní společnosti, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro ni práci, za kterou jsou touto společností odměňováni,

o) prokuristé, pokud se jejich příjem z činnosti prokuristy považuje za příjem ze závislé činnosti podle zákona o daních z příjmů,

p) členové kolektivních orgánů právnické osoby

q) likvidátoři, pokud se jejich příjem z činnosti likvidátora považuje za příjem ze závislé činnosti podle zákona o daních z příjmů

- 2) osoby samostatně výdělečně činné,**
- 3) osoby dobrovolně výdělečně činné,**
- 4) zahraniční zaměstnanci**

3.2.1 Problematika sociálního zabezpečení OSVČ

Za osobu samostatně výdělečně činnou se podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění považuje osoba, která ukončila povinnou školní docházku a dosáhla věku alespoň 15 let a vykonává samostatně výdělečnou činnost nebo spolupracuje při jejím výkonu.

Výkonem samostatně výdělečné činnosti dle § 9 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění se rozumí: podnikání v zemědělství, provozování živnosti na základě živnostenského oprávnění, činnost společníka veřejné obchodní společnosti nebo komplementáře komanditní společnosti, výkon umělecké nebo jiné tvůrčí činnosti, výkon činnosti mandátáře, výkon jiné činnosti konané výdělečně na základě oprávnění podle zvláštních předpisů

Ne všem OSVČ vzniká povinnost účasti na důchodovém pojištění, což závisí především na tom, zda se jedné o hlavní či vedlejší výdělečnou činnost. V případě hlavní činnosti je účast na důchodovém pojištění povinná za každých okolností, tedy i v případě, že OSVČ dosáhla například jen nepatrného zisku nebo dokonce ztráty. OSVČ s vedlejší činností je účastna důchodového pojištění pouze pokud překročí rozhodnou částku ve výši 63 865 Kč pro rok 2015. K účasti na nemocenském pojištění se může přihlásit dobrovolně.

Jak tvrdí Ženíšková (2014, s. 35) „*OSVČ je „automaticky“ považována za OSVČ hlavní, i když splňuje podmínky pro zařazení mezi OSVČ vedlejší, dokud sama neprojeví vůli být OSVČ vedlejší. Projevením vůle se rozumí oznámení důvodu pro zařazení mezi OSVČ vedlejší OSSZ ve stanovené lhůtě a zpravidla i doložení, že tento důvod splňuje.*

Osoba samostatně výdělečně činná provozuje hlavní výdělečnou činnost, pokud neprokáže, že splňuje podmínky pro provozování vedlejší samostatně výdělečné činnosti. Dle ustanovení § 9 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění se OSVČ považuje za vedlejší, pokud v kalendářním roce vykonávala zaměstnání, měla nárok na výplatu invalidního důchodu, rodičovského příspěvku nebo jí byl přiznán starobní důchod, vykonávala vojenskou službu nebo byla nezaopatřeným dítětem.

Od 1. 1. 2014 nastala změna a samostatně výdělečná činnost (dále jen SVČ) je považována za vedlejší v těch kalendářních měsících, v nichž byla SVČ vykonávána aspoň po část měsíce, a přitom alespoň po část této doby trvaly skutečnosti považované za důvody pro výkon vedlejší SVČ. Za OSVČ vykonávající vedlejší činnost může být nově považována i OSVČ, která je účastna nemocenského pojištění.

Vyměřovacím základem OSVČ je částka, kterou si určí sami, ne však méně než 50 % z částky o kterou příjmy ze samostatně výdělečné činnosti přesáhnou v rozhodném období výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Je-li částka menší, počítá se pojistné z minimálního vyměřovacího základu. Je nutné si opět OSVČ rozdělit na osoby vykonávající hlavní činnost a vedlejší činnost. Pro OSVČ vykonávající hlavní samostatnou výdělečnou činnost v roce 2015 bude minimální roční vyměřovací základ činit 79 836 Kč, pro OSVČ vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost pak 31 944 Kč. Naopak maximálním měsíčním vyměřovacím základem je pro rok 2015 částka 106 444 Kč.

Tab. 3.2: Sociální pojištění

Rok	2013	2014	2015
Maximální vyměřovací základ	1 242 432 Kč	1 245 216 Kč	1 277 328 Kč
Minimální roční vyměřovací základ HČ	77 652 Kč	77 832 Kč	79 836 Kč
Minimální roční vyměřovací základ VČ	31 068 Kč	31 140 Kč	31 944 Kč
Minimální měsíční vyměřovací základ HČ	6 471 Kč	6 486 Kč	6 653 Kč
Minimální měsíční vyměřovací základ VČ	2 589 Kč	2 595 Kč	2 662 Kč
Minimální měsíční záloha HČ	1 890 Kč	1 894 Kč	1 943 Kč

Minimální měsíční záloha VČ	756 Kč	758 Kč	777 Kč
Rozhodná částka pro VČ	61 121 Kč	62 261 Kč	63 865 Kč
Minimální vyměřovací základ pro nemocenské OSVČ	5 000 Kč	5 000 Kč	5 000 Kč
Minimální nemocenské	115 Kč	115 Kč	115 Kč
Průměrná mzda	25 884 Kč	25 942 Kč	26 611 Kč

Zdroj: Zálohy na pojištění, <http://www.podnikatel.cz/clanky/zalohy-na-socialni-a-zdravotni-pojisteni-v-roce-2014/>, [online], [11. 11. 2013] vlastní zpracování

Pojistné na sociální zabezpečení se vypočítá jako součin procentní sazby a vyměřovacího základu. Procentuální sazba je dána částkou 29,2 %. Pokud je OSVČ účastna důchodového spoření (tedy druhého pilíře penzijního systému) odvádí příslušné správě sociálního zabezpečení jen snížené pojistné ve výši 26,2 %. Pojistné se zaokrouhluje na celé koruny směrem nahoru.

OSVČ vykonávající hlavní činnost je povinna platit vždy zálohy na pojistné. OSVČ vykonávající samostatnou činnost vedlejší platí zálohy na důchodové pojištění v případě, že se přihlásila k účasti na pojištění v daném kalendářním roce, nebo pokud její daňový základ v roce 2015 dosáhl rozhodné částky 63 865 Kč.

OSVČ vykonávající hlavní SVČ, která podnikala již v roce 2014, bude do měsíce předcházejícího měsíci podání Přehledu o příjmech a výdajích za rok 2014 platit zálohy ve výši svého daňového základu roku 2013, minimálně však ve výši minimální zálohy pro rok 2014, tj. 1 894 Kč měsíčně. V měsíci podání Přehledu za rok 2014 a následující měsíce platí zálohy dle daňového základu dosažného už za rok 2014, minimálně však ve výši minimální zálohy pro rok 2015, tj. **1 943 Kč**.

OSVČ vykonávající vedlejší SVČ, která podnikala již v roce 2014, bude do měsíce předcházejícího měsíci podání Přehledu o příjmech a výdajích za rok 2014 platit zálohu na pojistné dle daňového základu roku 2013, minimálně však 758 Kč pro rok 2014. V měsíci podání Přehledu za rok 2014 a následující měsíce bude OSVČ vedlejší platit zálohy dle

daňového základu dosaženého v roce 2014, minimálně však ve výši **777 Kč** pro rok 2015. OSVČ hlavní, která je účastna v II. pilíři, bude platit v roce 2015 minimální měsíční zálohy ve výši **1 743 Kč**. U OSVČ vedlejší to bude za stejných podmínek **697 Kč**.

Tab. 3.3 Příklad na sociální pojištění

V roce 2014 si pan Novák podnikáním vydělal celkem 480 tisíc korun (každý měsíc to dalo v průměru čtyřicet tisíc). Do druhého pilíře penzijního systému nevstoupil. Výdaje uplatňuje prostřednictvím šedesátiprocentního paušálu. Když od jeho příjmů odečteme výdaje (60 procent), dojdeme k ročnímu zisku ve výši 192 tisíc korun. K ročnímu vyměřovacímu základu pana Nováka pro výpočet záloh na sociální pojištění v roce 2015 se dopočteme jednoduše tak, že jeho zisk vydělíme dvěma – dospějeme k částce 96 tisíc korun. V přepočtu na měsíc to je osm tisíc korun. Měsíční záloha na sociální pojištění pana Zajíčka bude v roce 2015 dosahovat 29,2 procenta z této částky – tedy 2336 korun.

Zdroj: Sociální pojištění v roce 2015, <http://www.penize.cz/socialni-pojisteni/291970-velky-prehled-socialni-pojisteni-v-roce-2015-minimalni-zalohy-rostou>, [online], [22.10.2014], vlastní zpracování

Účast na nemocenském pojištění je pro OSVČ hlavní i vedlejší dobrovolná. Minimální měsíční vyměřovací základ OSVČ pro pojistné na nemocenské pojištění činí v roce 2015 částku 5 000 Kč. Pojistné na nemocenské pojištění OSVČ je stanoveno z měsíčního základu ve výši 2,3 % a zaokrouhluje se na celé koruny směrem nahoru. Pro rok 2015 činí minimální platba pojistného na nemocenské pojištění 115 Kč.

Z nemocenského pojištění OSVČ je poskytováno pouze nemocenské a peněžitá pomoc v mateřství, na rozdíl od nemocenského pojištění zaměstnanců, ze kterého je poskytováno jak nemocenské a peněžitá pomoc v mateřství, tak i ošetřovné a vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství.

3.3 Zdravotní pojištění

Zdravotní pojištění v ČR podléhá dvěma základním předpisům. Jsou to zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění.

Jak tvrdí Červinka (2014, s. 19) „*Veřejné zdravotní pojištění je druh zákonného pojištění, na jehož základě je plně nebo částečně hrazena zdravotní péče poskytnutá pojištěnci s cílem zachovat nebo zlepšit jeho zdravotní stav. Zdravotní pojištění se nevztahuje na pojištění dávek v nemoci – tuto oblast řeší nemocenské pojištění a Česká správa sociálního zabezpečení.*“

Zdravotního pojištění se povinně účastní osoby, které mají trvalý pobyt na území ČR, nebo osoby, které nemají trvalý pobyt na území ČR, ale jsou zaměstnány u zaměstnavatele, který má trvalý pobyt nebo sídlo na území ČR. Mezi osoby vyňaté ze zdravotního pojištění patří osoby, které nemají trvalý pobyt v ČR a pracují pro zaměstnavatele, požívajícího diplomatických výhod a imunit, nebo pro zaměstnavatele, který nemá sídlo na území ČR. Dále osoby, které se zdržují nejméně po dobu 6 měsíců v cizině a jsou zdravotně pojištěny.

Zdravotní pojištění vzniká nejčastěji narozením u osob s trvalým pobytem na území ČR, získáním trvalého pobytu nebo uzavřením pracovní smlouvy u osoby bez trvalého pobytu v ČR. Zdravotní pojištění naopak zaniká úmrtím, ztrátou zaměstnání, pro osoby bez trvalého pobytu v ČR nebo ukončením trvalého pobytu v ČR.

Pojištěnec má právo na výběr zdravotní pojišťovny jednou za 12 měsíců, a to vždy k 1. lednu následujícího roku. Přihlášku nové zdravotní pojišťovně musí pojištěnec podat nejpozději 6 měsíců před požadovaným dnem změny. Zdravotní pojišťovna není oprávněna přijmout pojištěnce v jiných lhůtách, než uvedených v zákoně. Platí zde pravidlo, že jedna osoba může být vždy pojištěna jen u jedné pojišťovny.

Pojištění provádějí tyto **zdravotní pojišťovny**:

- Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky,
- Vojenská zdravotní pojišťovna ČR,
- Česká průmyslová zdravotní pojišťovna,
- Oborová zdravotní pojišťovna zaměstnanců bank, pojišťoven a stavebnictví,
- Zaměstnanecká pojišťovna Škoda,
- Zdravotní pojišťovna ministerstva vnitra ČR,
- Revírní bratrská pokladna.

Podle zákonů o veřejném zdravotním pojištění jsou stanoveny tři skupiny plátců pojistného na zdravotní pojištění:

- **zaměstnavatel** – odvádí pojistné za své zaměstnance
- **stát** - platí pojistné především za uchazeče o zaměstnání, poživatele důchodu z důchodového pojištění, nezaopatřené děti, ženy na mateřské a rodičovské dovolené a osoby pobírající peněžitou pomoc v mateřství, příjemce rodičovského příspěvku. Také platí pojistné za osoby pobírající dávku pomoci v hmotné nouzi, mladistvé umístěné ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy, osoby ve výkonu trestu odnětí svobody a další osoby vyjmenované v § 7 ZVZP
- **pojištěnec** – pokud je zaměstnancem podle § 6 ZDP, OSVČ, osobou bez zdanitelných příjmů.

3.3.1 Problematika zdravotního pojištění OSVČ

„Za osobu samostatně výdělečně činnou se podle § 5 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění považují:

- *osoby podnikající v zemědělství,*
- *osoby provozující živnost,*
- *osoby provozující podnikání podle zvláštních předpisů,*

- *osoby vykonávající uměleckou nebo jinou tvůrčí činnost na základě autorskoprávních vztahů (mimo příjmů zdaňovaných zvláštní sazbou)*
- *společníci veřejných obchodních společností a komplementáři komanditních společností,*
- *osoby vykonávající nezávislé povolání, které není živností ani podnikáním podle zvláštních předpisů,*
- *osoby vykonávající činnost mandátáře na základě mandátní smlouvy, pokud není považována za zaměstnání a mandátní smlouva nebyla uzavřena v rámci jiné SVČ,*
- *spolupracující osoby OSVČ, pokud podle zákona o daních příjmu lze na ně rozdělovat příjmy dosažené výkonem spolupráce a výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. “*

OSVČ je povinna oznámit zahájení a ukončení činnosti příslušné zdravotní pojišťovně a to nejpozději do 8 dnů od doby, kdy činnost zahájila nebo ukončila. (za neoznámení pokuta až do výše 10 000 Kč)

Platba pojistného probíhá formou záloh na pojistné nebo případným doplatkem. Zálohy hradí OSVČ od 1. dne měsíce, za který se pojistné hradí, do 8. dne měsíce následujícího. Vznikne-li doplatek pojistného, je OSVČ povinna doplatit tento doplatek do 8. dní od podání Přehledu o příjmech a výdajích ze SVČ. Rozhodným obdobím, za které se zjišťuje vyměřovací základ, je kalendářní rok. OSVČ si nemůže uplatnit pojistné jako daňově uznatelný výdaj.

Vyměřovací základ OSVČ činí 50 % z příjmů z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti a to po odečtení výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení. Pojistné se platí ve výši 13,5 % z vyměřovacího základu za rozhodné období.

Minimální vyměřovací základ OSVČ představuje dvanáctinásobek 50 % průměrné měsíční mzdy 26 611 Kč. Minimální měsíční vyměřovací základ pro všechny měsíce roku

2015 je tudíž 13 305,50 Kč. Z toho je minimální měsíční záloha na pojistné rovna částce 1 797 Kč.

Pro období 2013 až 2015 dochází v důsledku novely ZVZP ke zrušení maximálního vyměřovacího základu a pojistné se bude platit podle skutečných příjmů, bez omezení horní hranice. Nárok na vrácení případného přeplatku pojistného z důvodu překročení maximálního vyměřovacího základu za období 2008 až 2012 lze uplatnit nejpozději do 31. prosince 2014.

Tab. 3.4 Vývoj minimálního měsíčního vyměřovacího základu včetně minimální měsíční zálohy OSVČ

Rok	Minimální vyměřovací základ	Minimální měsíční záloha
2010	11 854,50	1 601
2011	12 370	1 670
2012	12 568,50	1 697
2013	12 942	1 748
2014	12 971	1 752
2015	13 505,5	1 797

Zdroj: Červinka (2014, st. 110), vlastní zpracování

3.4 Daň z příjmu právnických osob

Druhou ze základních příjmových daní je daň z příjmu právnických osob, jejímž úkolem je danit příjmy subjektů založených za účelem podnikání. Tato daň je, stejně jako daň z příjmu fyzických osob, také upravena v zákoně č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Konkrétní úpravu této daně obsahují odstavce 17 až 21a daného zákona.

3.4.1 Poplatník

Poplatníky jsou právnické osoby, organizační složky státu, podílové a další fondy podle příslušného zákona (podfond akciové společnosti, fond penzijní společnosti a svěřenský fond)

a jednotky, které jsou poplatníkem podle právního řádu státu, podle kterého byly založeny nebo zřízeny.

Zvláštním případem je veřejně prospěšný poplatník, který v souladu se svým zakladatelským právním jednáním, statutem, stanovami, zákonem nebo rozhodnutím orgánu veřejné moci jako svou hlavní činnost vykonává činnost, která není podnikáním. Zákon o daních z příjmu v § 17a odst. 2 vymezuje takového poplatníka negativně a říká, že veřejně prospěšným poplatníkem není:

- a) obchodní korporace,
- b) Česká televize, Český rozhlas a Česká tisková kancelář,
- c) profesní komora nebo poplatník založený za účelem ochrany a hájení podnikatelských zájmů svých členů, u nichž nejsou členské příspěvky osvobozeny od daně, s výjimkou organizace zaměstnavatelů,
- d) zdravotní pojišťovna,
- e) společenství vlastníků jednotek a
- f) nadace,
 - 1. která dle svého zakladatelského jednání slouží k podpoře osob blízkých zakladateli nebo
 - 2. jejíž činnost směřuje k podpoře osob blízkých zakladateli.

3.4.2 Předmět daně

Na rozdíl od daně z příjmu fyzických osob je v případě korporátní daně její předmět vymezen poměrně jednoduše. Zákon říká, že předmětem daně jsou příjmy z veškeré činnosti a z nakládání s veškerým majetkem, není-li dále stanoveno jinak. Kromě této věty obsahuje § 18 také negativní výčet toho, co předmětem daně není. Ve zkratce tak lze jmenovat některé věci, které nejsou předmětem daně:

- příjmy získané nabytím akcií podle zákona upravujícího podmínky převodu majetku státu na jiné osoby,
- příjmy z vlastní činnosti Správy úložišť radioaktivních odpadů,

- příjmy plynoucí z titulu spravedlivého zadostiučinění přiznaného Evropským soudem pro lidská práva,
- vybrané příjmy zdravotní pojišťovny a další.

3.4.3 Osvobození od daně

Vedle příjmů, které nejsou předmětem daně, stanovuje ZDP v § 19 také osvobozené příjmy. Z takovýchto příjmů se daň neplatí a je možné rozdělit je do několika pomyslných kategorií. Jedná se o příjmy: firem, neziskových organizací a státního sektoru. V § 19 odst. 1 je uvedeno celkem 43 různých osvobozených příjmů či výnosů, některé fungují samy o sobě, některé jsou vázány na splnění určitých podmínek. Zde je příklad několika osvobozených příjmů (výnosů):

- členský příspěvek podle stanov, statutu, zřizovacích nebo zakladatelských listin,
- výnosy kostelních sbírek, příjmy za církevní úkony a příspěvky členů registrovaných církví a náboženských společností,
- příjmy státních fondů stanovené zvláštními předpisy,
- příjem České národní banky a příjem Fondu pojištění vkladů,
- podíly na zisku tichého společníka z účasti na podnikání, pokud jsou použity k doplnění vkladu sníženého o podíly na ztrátách do původní výše,
- příjmy z úroků plynoucí zdravotní pojišťovně zřízené zvláštním právním předpisem nebo podle zvláštního právního předpisu z vkladů u bank, pokud jsou vložené prostředky získány ze zdrojů veřejného zdravotního pojištění, a další.

3.4.4 Základ daně

Základ daně podle § 23 ZDP tvoří rozdíl mezi příjmy (s výjimkou osvobozených příjmů a příjmů, které nejsou předmětem daně) a výdaji, a to při respektování jejich věcné a časové souvislosti v daném zdaňovacím období. U poplatníka, který vede účetnictví, se těmito příjmy rozumí jeho výnosy a výdaji jeho náklady. Zákon dále říká, že tento vzniklý rozdíl je třeba upravit o určité další položky a operace.

Pro zjištění základu daně se tedy vychází u účetních jednotek z výsledku hospodaření (zisk nebo ztráta) a u poplatníků, kteří nevedou účetnictví, z rozdílu mezi příjmy a výdaji. Tato částka se dále upraví tak, že se:

- a) zvýší o částky neoprávněně zkracující příjmy a o částky, které nelze do výdajů (nákladů) zahrnout,
- b) sníží o částky, o které byly nesprávně zvýšeny příjmy, a o částky nezahrnuté do výdajů (nákladů), které ale do výdajů (nákladů) lze zahrnout.

Následně se aplikují položky odčitatelné od základu daně (§ 34 ZDP). Od dosavadní vypočtené částky se tak dále odečítá:

- a) daňová ztráta, která vznikla a byla vyměřena za předchozí zdaňovací období nebo jeho část, daňovou ztrátu je možné uplatnit nejdéle v 5 zdaňovacích obdobích následujících bezprostředně po období, za které se daňová ztráta vyměřuje,
- b) odpočet na podporu výzkumu a vývoje nebo odpočet na podporu odborného vzdělávání. Pokud není možné odpočet na podporu výzkumu a vývoje nebo odpočet na podporu odborného vzdělávání odečíst z důvodu nízkého základu daně nebo daňové ztráty, lze je odečíst nejpozději ve třetím období následujícím po období, ve kterém vznikly.

Základ daně upravený o položky odčitatelné od základu daně je možné dále snížit i o hodnotu bezúplatných plnění (§ 20 odst. 8). Hodnota poskytnutého daru přitom musí činit alespoň 2 000 Kč. V úhrnu lze odečíst nejvýše 10 % ze základu daně sníženého podle § 34.

3.4.5 Sazba daně

Základ daně snížený o položky podle § 34 a § 20 odst. 7 a 8 se zaokrouhluje na celé tisíce Kč dolů. Na takto zaokrouhlený základ daně se následně aplikuje sazba daně, která v roce 2015 činí 19 %. I zde je možné nalézt několik výjimek:

- u základního investičního fondu činí sazba daně 5 %,
- u fondu penzijní společnosti nebo u instituce penzijního pojištění se aplikuje sazba daně ve výši 0 %,
- poslední výjimka se vztahuje na samostatný základ daně podle § 20b zaokrouhlený na celé tisícikoruny dolů, kde sazba daně činí 15 %.

4 Aplikace vícekritériálního rozhodování při volbě způsobu podnikání

V poslední kapitole budou zkoumány výhody a nevýhody jednotlivých variant při volbě způsobu podnikání pomocí aplikace vícekritériálního rozhodování. Výhodou těchto metod je posouzení varianty vzhledem k rozsáhlému souboru kritérií, dále nutí explicitně vyjádřit důležitost jednotlivých kritérií. Výstupem této práce je určení, které z daného způsobu podnikání, je při respektování uvedených kritérií výhodnější.

4.1 Matematická formalizace postupu

Při výběru nejvhodnější varianty se vychází z rozhodovací analýzy. V první řadě dojde k sestavení *matice absolutních užitností*.

$$A = \begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1j} \\ a_{21} & a_{22} & & a_{2j} \\ & \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{i1} & a_{i2} & \dots & a_{ij} \end{pmatrix}, \quad (4.1)$$

kde $a_{11}, a_{12} \dots$ jsou prvky matice. Jednotlivé prvky matice vyjadřují absolutní užitnost j-té varianty při zohlednění i-tého kritéria. Varianty řešení představují sloupce matice a jednotlivá kritéria představují řádky.

Sestavení matice absolutních užitností se využije při utvoření *matice prostých užitností*. Nejlepší variantě v každém řádku matice se přiřadí hodnota 100, nejhorší variantě hodnota 0. Hodnota ostatních variant se přepočte v příslušném poměru k hodnotě nejlepší alternativy. Každý prvek b_{ij} v matici B vyjadřuje přepočtenou užitnost j-té varianty při zohlednění i-tého kritéria.

$$B = \begin{pmatrix} b_{11} & b_{12} & \dots & b_{1j} \\ b_{21} & b_{22} & \dots & b_{2j} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ b_{i1} & b_{i2} & \dots & b_{ij} \end{pmatrix}. \quad (4.2)$$

Následně se vyjádří a stanoví váhy vybraných kritérií hodnocení, což se provede sestavením **matice párového srovnání** (tzv. Fullerova trojúhelníku). Smyslem Fullerova trojúhelníku je výpočet vah (důležitosti) jednotlivých kritérií. Pokud se preferuje kritérium uvedené v řádku před kritériem uvedeným ve sloupci, je v daném poli zapsaná hodnota „1“. Nastane-li situace opačná, zapisuje se do tabulky „0“.

Tab. 4.1 Matice párového srovnání

Kritérium	K ₁	K ₂	K ₃	...	K _n	Počet preferencí	Výsledné váhy
K ₁		1	0	...	1		
K ₂			0	...	0		
K ₃					0		
...					...		
K _{n-1}					1		
K _n							

Zdroj: Fotr (2010), vlastní zpracování

Normovaná váha (v_i) se zjistí:

$$v_i = \frac{f_i}{\sum_{i=1}^n f_i}, \quad (4.3)$$

kde n je počet kritérií.

Nevýhodou je, že pokud počet preferencí určitého kritéria je nulový, bude nulová i jeho váha. Proto se pro potřeby této práce využije vzorec:

$$v_i = \frac{f_{i+1}}{n + \sum_{i=1}^n f_i} \quad (4.4)$$

Druhá metoda stanovení vah kritérií je **Saatyho metoda**, která na rozdíl od metody párového srovnávání neurčuje pouze směr preference, ale také velikost této preference. Velikost preference se zohledňuje určitým počtem bodů ze zvolené stupnice uvedené v tab. 4.2.

Tab. 4.2 Saatyho doporučená bodová stupnice s deskriptory

Počet bodů	Deskriptor
1	Kritéria jsou stejně významná
3	První kritérium je slabě významnější než druhé
5	První kritérium je dosti významnější než druhé
7	První kritérium je prokazatelně významnější než druhé
9	První kritérium je absolutně významnější než druhé

Zdroj: Fotr (2010)

Saatyho matice S je získaná aplikací počtu bodů (z Tab. 4. 2).

$$S = \begin{pmatrix} s_{11} & s_{12} & \cdots & s_{1j} \\ s_{21} & s_{22} & & s_{2j} \\ \vdots & & \ddots & \vdots \\ s_{i1} & s_{i2} & \cdots & s_{ij} \end{pmatrix} \quad (4.5)$$

Prvky v matici vyjadřují poměr vzájemného významu prvků - vah kritérií v_i a v_j . Prvky na diagonále získáme pomocí vztahu:

$$s_{ii}=1 \text{ pro všechna } i, \quad (4.6)$$

prvky v levé trojúhelníkové části, jsou převrácené hodnoty prvků uvedených nad diagonálou,

$$s_{ij} = \frac{1}{s_{ji}} \text{ pro všechna } i \text{ a } j. \quad (4.7)$$

Váha kritéria v_i se stanoví užitím aproximativních postupů, například pomocí geometrického průměru a to tak, že všechny prvky i -tého řádku Saatyho matice vynásobíme a z nich se určí n -tá odmocnina. Matematický zápis popsané věty je uveden ve vztahu,

$$G_i = \sqrt[n]{s_{i1} \cdot s_{i2} \cdot \dots \cdot s_{in}}, \quad (4.8)$$

kde G_i je geometrický průměr a s_{ij} prvek ze Saatyho matice.

Normovaná váha kritéria v_i se určí jako podíl geometrického průměru pro dané kritérium G_i a součtu geometrického průměru všech kritérií $\sum_{i=1}^n G_i$,

$$v_i = \frac{G_i}{\sum_{i=1}^n G_i}. \quad (4.9)$$

Celková užítlost každé varianty se zjistí z **matice vážených užítlostí**, která je sestavena tak, že příslušný prvek v matici prostých užítlostí je vynásoben normovanou váhou konkrétního kritéria.

$$c_{ij} = b_{ij} \cdot v_i, \quad (4.10)$$

kde c_{ij} je příslušný prvek matice vážených užítlostí, v_i je váha i -tého kritéria a b_{ij} je příslušný prvek matice prostých užítlostí.

$$C = \begin{pmatrix} c_{11} & c_{12} & \dots & c_{1j} \\ c_{21} & c_{22} & \dots & c_{2j} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ c_{i1} & c_{i2} & \dots & c_{ij} \end{pmatrix} \quad (4.11)$$

Varianta vykazující nejvyšší užítlost je nejvýhodnější k realizaci.

4.2 Metoda Fullerova trojúhelníku (párového srovnání)

Úkolem této metody je zjistit počet preferencí každého kritéria vzhledem ke všem ostatním kritériím souboru. Pro účely této práce jsou vybrány varianty podnikání jako OSVČ a společník s.r.o.

První varianta (V₁) – poplatník podniká jako OSVČ a pro účely podnikání vede účetnictví s uplatňováním skutečných výdajů

Druhá varianta (V₂) – poplatník podniká jako OSVČ a pro účely podnikání vede účetnictví s uplatňováním paušálních výdajů

Třetí varianta (V₃) – poplatník podniká jako OSVČ a pro účely podnikání vede daňovou evidenci

Čtvrtá varianta (V₄) – poplatník podniká jako OSVČ a využívá paušální výdaje

Pátá varianta (V₅) – poplatník podniká jako společník s. r. o. a společností je mu vyplácena mzda

Šestá varianta (V₆) – poplatník podniká jako společník s. r. o. a je mu vyplácen podíl na zisku společnosti

Sedmá varianta (V₇) – poplatník podniká jako společník s. r. o., který si vyplácí část osobní spotřeby podílem na zisku a část je vyplácena mzdou

Výše uvedené varianty budou srovnávány z pohledu několika kritérií. Mezi kritéria, podle kterých se dá zodpovědně rozhodnout o právní formě podnikání, patří například:

Administrativní náročnost (K₁) popisuje administrativní a časovou náročnost podnikání. Rozhoduje se mezi založením podniku, jehož založení, provozování a zrušení je jednoduché a méně nákladné nebo naopak složité a mnohem více nákladné. Určují se požadavky na vedení účetnictví (jaký druh účetnictví a jak složité je vedení dané dokumentace).

Způsob a rozsah ručení za závazky podniku (K₂) – podnikatel má dvě možnosti ručení za závazky a to buď neomezené, kde za závazky své firmy ručí nejen obchodním majetkem, ale i celým svým osobním majetkem a omezeně, tedy pouze do výše svého vkladu. Se způsobem ručení se odvíjí také míra podnikatelského rizika.

Daňové zatížení (K₃) porovnává celkovou výši placených daní s příjmy nebo výnosy podnikatele. U některých právních forem podléhá zisk vyprodukovaný firmou dvojímu zdanění a u jiných je zdaněn jen jednou. Jako součást daňového zatížení budeme brát v potaz jak daň z příjmu, tak placené pojistné.

Nároky na počáteční kapitál (K₄) - každá právní forma podnikání si klade jiné požadavky na počáteční kapitál, který musíme investovat do založení podniku. Existují právní formy podnikání, při jejichž založení musí být vložen minimální vklad stanovený zákonem, nebo takové právní formy podnikání, pro jejichž založení není nutný základní kapitál.

Uplatnění odpisů (K₅) – správné zvolení a použití odpisů pomáhá optimalizovat základ daně a daňovou povinnost. Při uplatňování odpisů se navíc vychází z toho, jak daný podnikatel vede účetnictví. V účetnictví jsou odpisy uplatňovány prostřednictvím nákladů (nákladový účet 551), zatímco v daňové evidenci fyzických osob se odpisy uplatňují teprve v daňovém přiznání k dani z příjmů fyzických osob, a to v Příloze č. 1

Počet zakladatelů (K₆) - je významné zejména v případě právnických osob, kdy u některých typů společností je požadován minimální počet zakladatelů. Pokud podnikání provozuje jednatel, je vhodnější založení živnosti. V případě více zakladatelů se dá uvažovat o založení obchodní společnosti.

Účast majitelů na vedení a zastupování závodu navenek (K₇) – v případě fyzických osob jedná za podnik majitel firmy osobně nebo prostřednictvím svého zástupce, v případě právnické osoby se jedná prostřednictvím statutárního orgánu nebo svého zástupce.

Tab. 4.3: Bodování kritérií

Stupnice	Důležitost kritéria
1	Nedůležité
2	Méně důležité
3	Důležité
4	Více důležité
5	Nejdůležitější

Zdroj: Vlastní zpracování

V první řadě, dojde k sestavení matice absolutních užitností (Tab. 4.4), ve které se porovnají výše uvedené kritéria (K_1 až K_6) s jednotlivými variantami (V_1 až V_6). Vychází se z pětistupňového bodování důležitosti (Tab. 4.2), které ukazuje jak důležité je vybrané kritérium pro danou variantu.

Tab. 4.4 Matice absolutních užitností

	V_1	V_2	V_3	V_4	V_5	V_6	V_7
K_1	4	3	2	1	3	3	4
K_2	5	5	5	5	4	4	4
K_3	3	3	3	3	4	3	4
K_4	3	3	3	3	3	3	3
K_5	3	1	3	1	3	3	3
K_6	2	2	2	2	3	3	3
K_7	4	4	4	4	3	3	3

Zdroj: Vlastní zpracování

Dalším krokem, který bude následovat je sestavení matice prostých užitností. Při sestavení se vychází z matice absolutních užitností (viz. Tab. 4.4). Nejprve je sestavena matice prostých užitností neboť lépe zachycuje významnost každého kritéria v jednotlivých variantách a to takovým způsobem, že nejdůležitějšímu kritériu je přiřazena hodnota 100, nejméně významnému kritériu hodnota 0, ostatní se přepočtou v příslušném poměru.

Tab. 4.5 Matice prostých užitností

	V ₁	V ₂	V ₃	V ₄	V ₅	V ₆	V ₇
K ₁	100	75	50	25	75	75	100
K ₂	100	100	100	100	80	80	80
K ₃	75	75	75	75	100	75	100
K ₄	100	100	100	100	100	100	100
K ₅	100	33	100	33	100	100	100
K ₆	67	67	67	67	100	100	100
K ₇	100	100	100	100	75	75	75

Zdroj: Vlastní zpracování

K zjištění preferencí kritérií na jednotlivé možné varianty slouží matice párového porovnání (viz. Tab. 4.6), která dovoluje určit počet preferencí každého kritéria (f_i), díky čemuž je možné vypočítat i jeho výslednou váhu (v_i). Určování preferencí probíhá pomocí trojúhelníkového schématu, v němž jsou uvedeny dvojice jednotlivých kritérií tak, že se každá dvojice v tomto schématu vyskytuje jen jednou. U každé dvojice kritérií určíme, zda je důležitější kritérium uvedené v řádku (zapiše se 1) nebo ve sloupci (zapiše se 0). Počet preferencí (f_i) každého kritéria se následně stanoví jako součet jedniček v řádku daného kritéria a součet nul v souvisejícím sloupci.

Tab. 4.6 Matice párového srovnání

	K ₁	K ₂	K ₃	K ₄	K ₅	K ₆	K ₇	f_i	v_i
K ₁		0	0	0	0	1	1	2	0,107
K ₂			1	1	1	1	1	6	0,25
K ₃				1	1	1	1	5	0,214
K ₄					0	1	1	3	0,143
K ₅						1	1	4	0,179
K ₆							0	0	0,036
K ₇								1	0,071

Zdroj: Vlastní zpracování

Z matice párového srovnání lze usoudit, že nejvyšší váhu má kritérium způsobu a rozsahu ručení za závazky podniku (K_2). Dále následuje daňové zatížení (K_3), uplatnění odpisů (K_5), nároky na počáteční kapitál (K_4), administrativní náročnost (K_1), účast majitelů na vedení a zastupování podniku navenek (K_7) a počet zakladatelů (K_6).

Závěrečným krokem je sestavení matice vážených užitností (viz. Tab. 4.7), ve které se zkombinují výsledné váhy kritérií (v_i) s maticí prostých užitností (viz. Tab. 4.5).

Tab. 4.7 Matice vážených užitností

	(v_i)	V_1	V_2	V_3	V_4	V_5	V_6	V_7
K_1	0,107	10,70	8,03	5,35	2,68	8,03	8,03	10,70
K_2	0,25	25	25	25	25	20	20	20
K_3	0,214	16,05	16,05	16,05	16,05	21,40	16,05	21,40
K_4	0,143	14,30	14,30	14,30	14,30	14,30	14,30	14,30
K_5	0,179	17,90	5,91	17,90	5,91	17,90	17,90	17,90
K_6	0,036	2,41	2,41	2,41	2,41	3,60	3,60	3,60
K_7	0,071	7,10	7,10	7,10	7,10	5,33	5,33	5,33
TU	-	93,46	78,8	88,11	73,45	90,56	85,21	93,23

Zdroj: Vlastní zpracování

Z matice vážených užitností lze usoudit celková užitnost každé varianty. Ukazuje ideální variantu s ohledem na v ní uplatněná kritéria. Jako nejvýhodnější varianta vyšla varianta V_1 , ve které poplatník podniká jako OSVČ a pro účely podnikání vede účetnictví s uplatňováním skutečných výdajů, dále následuje varianta V_7 , ve které poplatník podniká jako společník s. r. o. a vyplácí si část osobní spotřeby podílem na zisku a část je vyplácena mzdou. Následuje varianta V_5 , ve které poplatník podniká jako společník s. r. o. a společností je mu vyplácena mzda. Nejméně vhodná varianta, při uplatnění daných kritérií se jeví varianta V_4 , kde poplatník podniká jako OSVČ a využívá paušální výdaje.

4.3 Saatyho metoda

Stejně jak u předcházející metody párového srovnání se vychází ze stejných kritérií a to (viz. metoda párového srovnání)

- Administrativní náročnost (K_1)
- Způsob a rozsah ručení za závazky podniku (K_2)
- Daňové zatížení (K_3)
- Nároky na počáteční kapitál (K_4)
- Uplatnění odpisů (K_5)
- Počet zakladatelů (K_6)
- Účast majitelů na vedení a zastupování závodu navenek (K_7)

Při sestavení Saatyho matice se vychází z vzorce (4.5). Postupně se stanoví velikost preferencí jednotlivých dvojic kritérií. Velikost preference je vyjádřena určitým počtem bodů z bodové stupnice uvedené v Tab. 4.2. Při výpočtu jednotlivých vah kritérií se vychází z normovaných geometrických průměrů (viz. vzorec 4.8 a 4.9).

Tab. 4.8 Saatyho matice

	K_1	K_2	K_3	K_4	K_5	K_6	K_7	Geometrický průměr	v_i
K_1	1	1/5	1/5	1/3	1	5	3	0,79	0,08
K_2	5	1	3	5	5	7	7	4,07	0,41
K_3	5	1/3	1	3	3	5	3	2,17	0,22
K_4	3	1/5	1/3	1	1/3	5	3	1,0	0,10
K_5	1	1/5	1/3	3	1	3	3	1,09	0,11
K_6	1/5	1/7	1/5	1/5	1/3	1	1/3	0,28	0,03
K_7	1/3	1/7	1/3	1/3	1/3	3	1	0,47	0,05

Zdroj: Vlastní zpracování

Z Saatyho matice lze usoudit, že nejvyšší váhu má kritérium způsobu a rozsahu ručení za závazky podniku (K_2). Dále následuje daňové zatížení (K_3), uplatnění odpisů (K_5), nároky na počáteční kapitál (K_4), administrativní náročnost (K_1), účast majitelů na vedení a zastupování podniku navenek (K_7) a počet zakladatelů (K_6).

Pro výpočet celkové užitenosti každé varianty se sestaví stejně jako u metody párového srovnání matice vážených užiteností, ve které se zkombinují výsledné váhy kritérií (viz. Tab. 4.8) s maticí prostých užiteností (viz. Tab. 4.5).

Tab. 4.9 Matice vážených užiteností

	(v_i)	V_1	V_2	V_3	V_4	V_5	V_6	V_7
K_1	0,08	8	6	4	2	6	6	8
K_2	0,41	41	41	41	41	32,8	32,8	32,8
K_3	0,22	16,5	16,5	16,5	16,5	22	16,5	22
K_4	0,10	10	10	10	10	10	10	10
K_5	0,11	11	3,63	11	3,63	11	11	11
K_6	0,03	2,01	2,01	2,01	2,01	3	3	3
K_7	0,05	5	5	5	5	3,75	3,75	3,75
TU	-	93,51	84,14	89,51	80,14	88,55	83,05	90,55

Zdroj: Vlastní zpracování

Výsledky celkové užitenosti vybraných variant vyšly podobně jako u metody párového srovnání. Jako nejvýhodnější varianta se jeví opět V_1 , ve které poplatník podniká jako OSVČ a pro účely podnikání vede účetnictví s uplatňováním skutečných výdajů, dále následuje varianta V_7 , ve které poplatník podniká jako společník s. r. o. a vyplácí si část osobní spotřeby podílem na zisku a část je vyplácena mzdou. Podle Saatyho metody následuje varianta V_3 , kde poplatník podniká jako OSVČ a pro účely podnikání vede daňovou evidenci. Nejméně vhodná varianta, při uplatnění daných kritérií se jeví varianta V_4 , kde poplatník podniká jako OSVČ a využívá paušální výdaje.

4.4 Daňové zatížení

Výsledky celkových užitností stanovených variant porovnáme z hlediska daňového zatížení, vycházíme z výsledků matice vážených užitností (viz. Tab. 4.7). Při výpočtu daňového zatížení se vychází z obecného vzorce (4.12) pro efektivní daňovou sazbu (dále ETR), který vyjadřuje procentní podíl daňové povinnosti k hrubému příjmu.

$$ETR = \frac{T+SI}{Y} \cdot 100, \quad (4.12)$$

kde T je daňová povinnost, SI sociální pojištění zaměstnancem a Y hrubý příjem, z něhož vychází T.

U nejvýhodnější varianty, u které poplatník podniká jako OSVČ a pro účely podnikání vede účetnictví s uplatňováním skutečných výdajů, budou příjmy z podnikání ve výši 5 200 000 Kč a výdaje vynaložené na podnikání ve výši 1 200 000 Kč. Poplatník uplatňuje základní slevu dle § 35ba odst. 1 písm. a) ZDP ve výši 24 840 Kč a slevu na jedno dítě dle § 35c odst. 1 ve výši 13 404 Kč. Při této variantě je vycházeno ze vzorce (4.13).

$$ETR = \frac{\text{daň po slevě+pojistné}}{\text{výsledek hospodaření před zdaněním}} \cdot 100 \quad (4.13)$$

Tab. 4.10 ETR u OSVČ s účetnictvím

Základ daně (výsledek hospodaření)	4 000 000 Kč
Daň	600 000 Kč
Solidární zvýšení daně	190 587 Kč
Celková daň po slevách	752 343 Kč
Sociální pojištění	372 984 Kč
Zdravotní pojištění	270 000 Kč
Efektivní daňová sazba (ETR)	34,88 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Pro následující variantu V₇, ve které poplatník podniká jako společník s. r. o. a vyplácí si část osobní spotřeby podílem na zisku a část je vyplácena mzdou je uvažováno s roční hrubou mzdou ve výši 420 000 Kč (35 000 Kč měsíčně), pojistné na sociální a zdravotní pojištění placené zaměstnancem (6,5 % a 4,5 %) je v celkové výši 46 200 Kč, poplatník uplatňuje základní slevu dle § 35ba odst. 1 písm. a) ZDP ve výši 24 840 Kč a slevu na jedno dítě dle § 35c odst. 1 ve výši 13 404 Kč (tato možnost je zachycena v Tab. 4.10) Vyplacený podíl společníkovi je ve výši 420 000 Kč. Společnost má příjmy ve výši 5 200 000 Kč a výdaje ve výši 1 200 000 Kč. Tab. 4.8 následně ukazuje efektivní daňovou sazbu společnosti při výplatě zmíněného podílu na zisku

Výpočet efektivní daňové sazby u společníka:

$$ETR = \frac{\text{daň po slevě} + \text{pojistné (11 \%)} + \text{srážková daň z podílu}}{\text{hrubá mzda} + \text{podíl před zdaněním}} \cdot 100 \quad (4.14)$$

Tab. 4.11 ETR u společníka se mzdou a podílem na zisku

Roční hrubá mzda	420 000 Kč
Pojistné placené zaměstnancem (11 %)	46 200 Kč
Superhrubá mzda	562 800 Kč
Daň	84 420 Kč
Daň po slevě	46 176 Kč
Nezdaněný podíl na zisku	420 000 Kč
Srážková daň	63 000 Kč
Efektivní daňová sazba (ETR)	18,50 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Výpočet efektivní daňové sazby u společnosti:

$$ETR = \frac{DPPO + \text{pojistné za zaměstnance (34 \%)} + \text{srážková daň z podílu}}{\text{výsledek hospodaření před zdaněním}} \cdot 100 \quad (4.15)$$

Tab. 4.12 ETR u společnosti

Hospodářský výsledek	4 000 000 Kč
Daň	760 000 Kč
Pojistné za zaměstnance (34%)	142 800 Kč
Srážková daň z vyplaceného podílu	63 000 Kč
Efektivní daňová sazba (ETR)	24,15 %

Zdroj: Vlastní zpracování

V daných případech (Tab. 4.11 a Tab. 4.12) je nutno brát v úvahu srážkovou daň z vyplaceného podílu na zisku. U společníka se jedná o částku snižující jeho příjem a z pohledu firmy jde o daň, kterou je nutné při výplatě podílu srazit a odvést.

U varianty V₅, ve které poplatník podniká jako společník s. r. o. a společností je mu vyplácena mzda se vychází s roční hrubou mzdou ve výši 420 000 Kč (35 000 Kč měsíčně) a pojistné na sociální a zdravotní pojištění placené zaměstnancem (6,5 % a 4,5 %) je v celkové výši 46 200 Kč. Poplatník uplatňuje základní slevu dle § 35ba odst. 1 písm. a) ZDP ve výši 24 840 Kč a slevu na jedno dítě dle § 35c odst. 1 ve výši 13 404 Kč.

V tomto případě bude vzorec pro výpočet efektivní daňové sazby následující:

$$ETR = \frac{\text{daň po slevě} + \text{pojistné}}{\text{hrubá mzda}} \cdot 100 \quad (4.16)$$

Tab. 4.13 ETR u společníka se mzdou

Roční hrubá mzda	420 000 Kč
Pojistné placené zaměstnancem (11%)	46 200 Kč
Superhrubá mzda	562 800 Kč
Daň	84 420 Kč
Daň po slevě	46 176 Kč
Efektivní daňová sazba (ETR)	21,99 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Dle daňového zatížení vychází jako nejvhodnější varianta podnikání jako společník ve společnosti s ručením omezeným, kdy je společníkovi vyplácena mzda a část podílem na zisku. Výhodou tohoto podnikání je, že platí pouze daň z příjmů (19 %) a srážkovou daň ze zisku rozděleného mezi společníky (15 %) a celkově má výrazně lepší možnosti optimalizace daní (viz. Tab. 4.11), dále také důvěryhodnější působení na své obchodní partnery a ručení pouze do výše nesplaceného základního kapitálu. V neposlední řadě je velkou výhodou, že společnost s ručením omezeným může navyšovat svůj vklad a také přijímat nové společníky

Nejméně vhodná varianta dle výše stanovených kritérií vyšlo podnikání jako OSVČ, která využívá paušální výdaje (viz. Tab. 4.7 a 4.9). Nevýhodou je, že fyzická osoba budí pochybnosti o zastupitelnosti a schopnosti plnění závazků v případě problémů. Fyzická osoba, tedy osoba samostatně výdělečně činná, ručí za své podnikání celým svým majetkem. V praxi je OSVČ brána jako společnost o jednom člověku. Další nevýhodou podnikání na základě živnostenského oprávnění je placení daně z příjmu a sociálního a zdravotního pojištění (viz. Tab. 4.10).

Existuje opravdu řada rozdílů mezi podnikání jako osoba samostatně výdělečně činná a jako společnost s ručením omezeným. V každé společnosti se najdou zastánci jednoho či druhého typu podnikání.

5 Závěr

Cílem diplomové práce bylo srovnat právní formy podnikání a to konkrétně na příkladech osoby samostatně výdělečně činné a společníka společnosti s ručeným omezeným. Výběr vhodné právní formy podnikání závisí na mnoha činitelích, které jsou pro konkrétního podnikatele důležité. Při výběru vhodné právní formy je nutno zvažovat daňové aspekty, které provází každou z forem podnikání. V současné době se dá říci, že daňové zatížení podnikání se jeví jako důležité hledisko při výběru vhodné právní formy. Při zpracování diplomové práce byly použity metody analýzy, syntézy, deskripce, komparace a vicekritériálního rozhodování.

V první části práce byly rozebrány právní formy podnikání na území České republiky a to podrobněji jako osoba samostatně výdělečně činná a společnost s ručením omezeným. Byly klasifikovány daně podle různých kritérií a potřeb.

Další část práce se zabývala zákonnými odvody jak fyzické, tak právnické osoby. Konkrétně byla rozebrána jak daň z příjmu fyzických osob, tak právnických osob. Na daně z příjmu dále navázaly zákonné odvody v podobě sociálního a zdravotního pojištění.

Poslední část práce se zabývala srovnáním a zhodnocením 7 vybraných variant podnikání. Bylo vybráno 7 vhodných kritérií, pomocí nichž bylo zmíněné porovnání uskutečněno. Vycházelo se při tom z metody párového srovnání a Saatyho metody. Při zohlednění zvolených kritérií vyšla jako nejvýhodnější možnost pro poplatníka, který podniká jako OSVČ a pro účely podnikání vede účetnictví s uplatňováním skutečných výdajů - tato varianta dosáhla nejvyšší celkové užitelnosti. Srovnatelná vyšla také alternativa, ve které poplatník podniká jako společník s. r. o. a vyplácí si část osobní spotřeby podílem na zisku a část je vyplácena mzdou.

U tří nejlepších variant bylo následně provedeno srovnání daňového zatížení pomocí efektivní daňové sazby, kde se ukázala výhodnost podnikání prostřednictvím účasti ve společnosti s ručením omezeným jako daňové výhodnější.

Seznam použité literatury

a) Odborné knihy:

- [1] ČERVINKA, Tomáš. *Zdravotní pojištění 2014: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ*. 6. vyd. Olomouc: ANAG, c2014, 175 s. ISBN 978-80-7263-860-4.
- [2] FOTR, Jiří a Lenka ŠVECOVÁ. *Manažerské rozhodování: postupy, metody a nástroje*. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2010. 474 s. ISBN 978-80-86929-59-0.
- [3] KOLEKTIV AUTORŮ. *Daňová a sociální optimalizace ve vztahu k nezaměstnanosti v České republice*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2012. ISBN 978-80-248-2938-8.
- [4] KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010. 275 s. ISBN 978-80-7357-574-8.
- [5] PELC, Vladimír a Petr PELECH. *Daně z příjmů s komentářem 2014*. 14. vyd. Olomouc: ANAG, 2014. 1120 s. ISBN 978-80-7263-867-3.
- [6] SAATY, L. Thomas and Luis G. VARGAS. *Fundamentals of Decision Making and Priority Theory with the Analytic Hierarchy Process*. Pittsburgh: RWS Publications, 1994. 478 p. ISBN 978-0-962031-76-2.
- [7] SRPOVÁ, J., ŘEHOŘ, V. a kol.: *Základy podnikání*. Praha, Grada Publishing, 2010. 427s. ISBN 978-80-247-3339-5.
- [8] SYNEK, Miloslav et al. *Manažerská ekonomika*. 5. vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3494-1
- [9] ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňové teorie. S praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.
- [10] VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2014*. 12. vyd. Praha: 1. VOX, 2014, 391 s. ISBN 978-80-87480-23-6.
- [11] VEBER, Jaromír, Jitka SRPOVÁ et al. *Podnikání malé a střední firmy*. 3. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4520-6

[12] VYCHOPENĚ, Jiří. *Společnost s ručením omezeným z účetního a daňového pohledu*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2011. 230 s. ISBN 978-80-7357-699-8.

[13] ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných*. 6. vyd. Olomouc: ANAG, 2014, 159 s. ISBN 978-80-7263-861-1.

b) Internetové zdroje:

[13] Solidární daň [online], [cit. 2015-02-02]. Dostupné z WWW:
<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/jak-se-pocita-solidarni-dan-za-rok-2014--60964.html>

[14] Zálohy na sociální a zdravotní pojištění [online], [cit. 2013-01-11]. Dostupné z WWW:
<http://www.podnikatel.cz/clanky/zalohy-na-socialni-a-zdravotni-pojisteni-v-roce-2014/>

[15] Sociální pojištění [online], [cit. 2014-10-22]. Dostupné z WWW:
<http://www.penize.cz/socialni-pojisteni/291970-velky-prehled-socialni-pojisteni-v-roce-2015-minimalni-zalohy-rostou>

[16] Daň z příjmu fyzických osob [online], [cit. 2015-01-05]. Dostupné z WWW:
<http://finexpert.e15.cz/dan-z-prijmu-fyzickych-osob-nejdulezitejsi-zmeny-pro-rok-2015>

[17] Sociální pojištění OSVČ [online], [cit. 2014-11-27]. Dostupné z WWW:
<http://finexpert.e15.cz/2015-kolik-zaplati-osvc-na-socialnim-pojisteni>

[18] Změny v pojištění OSVČ [online], [cit. 2015-01-06]. Dostupné z WWW:
<http://www.ucetni-portal.cz/zmeny-v-pojisteni-osob-samostatne-vydelecne-cinnych-od-1-1-2015-1164-a.html>

[19] Sociální pojištění OSVČ [online], [cit. 2014-12-01]. Dostupné z WWW:
<http://www.ipodnikatel.cz/Socialni-pojisteni/socialni-pojisteni-osvc-2015.html>

[20] Portál veřejné správy [online], [cit. 2015-02-23]. Dostupné z WWW:
<http://portal.gov.cz/portal/obcan/situace/191/193/4549.html#obsah>

Právní předpisy:

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích

Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí

Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční

Zákonné opatření Senátu č.340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí

Zákon č. 568/1992 Sb., o daních z příjmů

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních

Zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění

Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění.

Seznam zkratek

a. s.	Akciová společnost
ČR	Česká republika
DPFO	Daň z příjmů fyzických osob
DPH	Daň z přidané hodnoty
DPPO	Daň z příjmů právnických osob
DZD	Dílčí základ daně
ETR	Efektivní daňová sazba
k. s.	Komanditní společnost
NOZ	Nový občanský zákoník
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
s. r. o.	Společnost s ručením omezeným
SVČ	Samostatně výdělečná činnost
TU	Celková užitnost
v. o. s.	Veřejná obchodní společnost
ZD	Základ daně
ZDP	Zákon o daních z příjmů
ZOK	Zákon o obchodních korporacích
ZVZP	Zákon o veřejném zdravotním pojištění
ZŽP	Zákon o živnostenském podnikání

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 25. 4. 2015

.....
Adam Ondra

Seznam příloh

Příloha 1 Klasifikace daní podle metodiky OECD